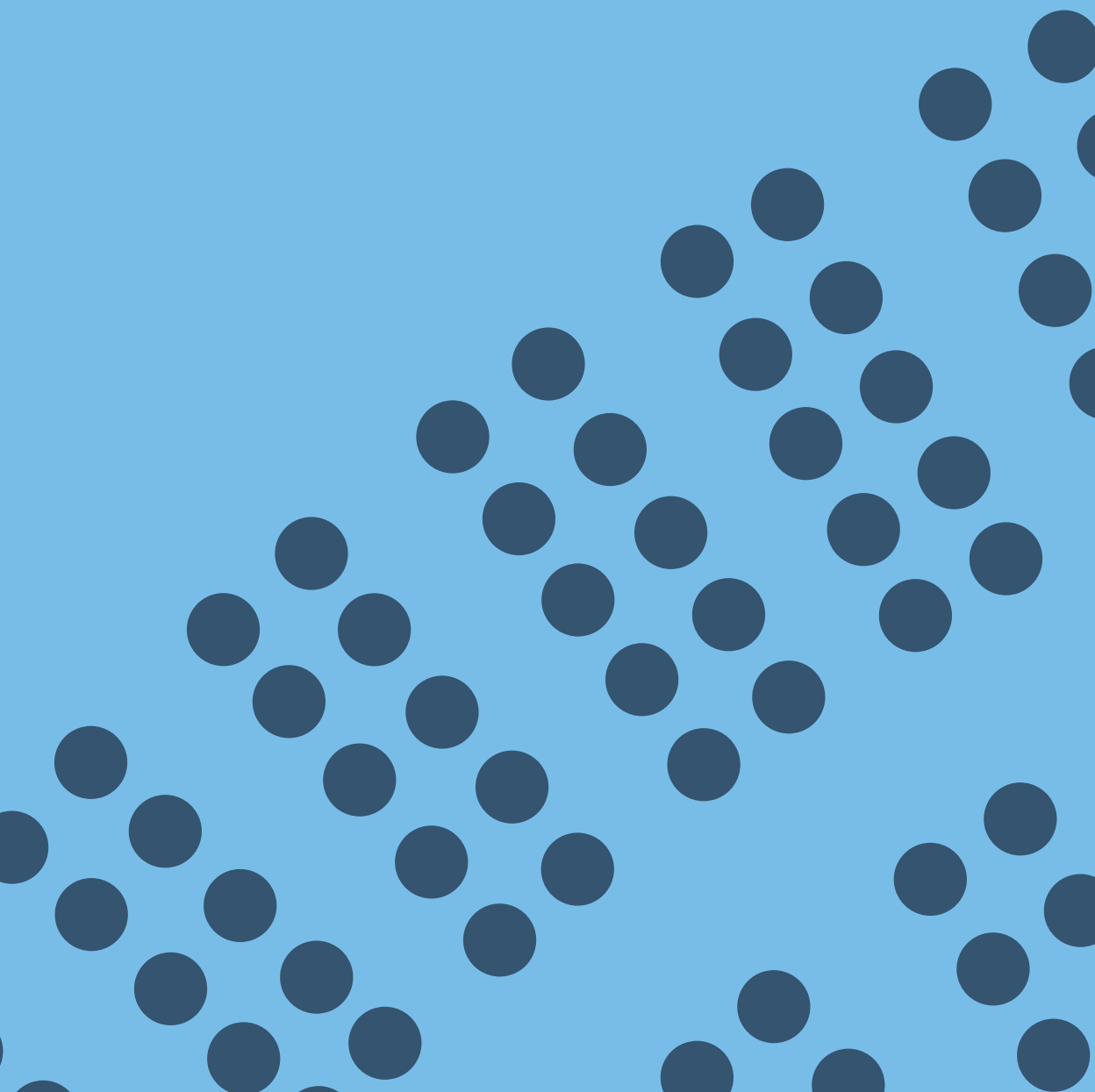

Försvarsutskottets offentliga sammanträde om civilt försvar

Förvarsutskottets offentliga
sammanträde om civilt försvar

ISSN 1653-0942
ISBN 978-91-7915-142-3 (tryck)
ISBN 978-91-7915-143-0 (pdf)
Tryck: Riksdagstryckeriet, Stockholm 2025

Förord

Försvarsutskottet anordnade den 10 april 2025 ett offentligt sammanträde i riksdagen om civilt försvar. I det följande redovisas programmet, en förteckning över deltagarna och en utskrift av de uppteckningar som gjordes vid sammanträdet. De bilder som föredragshållarna visade under sina presentationer finns med som en bilaga i rapporten.

Innehållsförteckning

Förord3

Program5

Deltagarförteckning7

Uppteckningar från det offentliga sammanträdet.....10

Bilaga

Presentationer från det offentliga sammanträdet.....47

Program

Offentligt sammanträde om civilt försvar

Det civila försvaret omfattar hela samhället och alla de verksamheter som måste fungera även under kraftigt störda förhållanden och ytterst i krig. År 2015 beslutade regeringen och riksdagen att återuppta Sveriges totalförsvarsplanering och att påbörja återuppbyggnaden av totalförsvarets civila del, som hade avvecklats på 1990-talet.

Under de senaste tio åren har reformer satts, offentliga utredningar presenterats och stora resurstillskott tillförts för att skapa förutsättningar för ett starkt civilt försvar. I december 2024 antog riksdagen ett nytt totalförsvarsbeslut som pekar ut riktningen för arbetet under de kommande åren. Men hur långt har utvecklingen inom det civila försvaret egentligen kommit? Och vilka är de stora kvarvarande utmaningarna? Vilka förutsättningar behöver finnas för att vi ska få det civila försvar vi behöver?

Försvarsutskottet ser ett behov av att få en överblick över det civila försvaret i Sverige i dag och över hur vägen framåt ser ut. För att bredda och fördjupa ledamöternas kunskaper inom området har försvarsutskottet beslutat att hålla ett offentligt sammanträde. Sammanträdet utgör en del av utskottets löpande arbete med uppföljning och kunskapsinhämtning. Det är också en fortsättning på den uppföljning som utskottet under 2024 gjorde av arbetet med civilt försvar i de tre beredkapssektorena Energiförsörjning, Livsmedelsförsörjning och dricksvatten samt Transporter (2024/25:RFR3).

Program

Tid: Torsdagen den 10 april 2025 kl. 9.00–11.30

Plats: Riksdagens förstakammarsal

9.00–9.05	Inledning Matheus Enholm (SD), försvarsutskottets vice ordförande
9.05–9.15	Carl-Oskar Bohlin (M), minister för civilt försvar, Försvarsdepartementet
9.15–9.25	Helena Bouveng (M), försvarsutskottets arbetsgrupp, om uppföljningen av utvecklingen i tre beredskapssektorer
9.25–9.35	Mikael Frisell, generaldirektör för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
9.35–9.45	Mikael Granholm, generaldirektör för Försvarsmakten
9.45–9.55	Lena Rådström Baastad, landshövding och civilområdeschef för Mellersta civilområdet vid Länsstyrelsen i Örebro län
9.55–10.05	Anders Henriksson, ordförande för Sveriges Kommuner och Regioner
10.05–10.20	Paus
10.20–10.30	Charlotte Petri Gornitzka, nationell rådgivare för stärkt privat-offentlig samverkan i totalförsvaret
10.30–10.40	Carl Fredrik Graf, särskild utredare i Utredningen om kommuners och regioners beredskap (SOU 2024:65)
10.40–10.50	Jonas Thelander, sekreterare i Utredningen om det civila försvarets personalförsörjning (SOU 2025:6)
10.50–11.25	Frågor från ledamöterna
11.25–11.30	Avslutning Helén Pettersson (S), ledamot i försvarsutskottet

Deltagarförteckning

Fortifikationsverket

Marinette Nyh Radebo, enhetschef

Försvarsdepartementet

Carl-Oskar Bohlin, minister för civilt försvar (talare)

Johan Berggren, statssekreterare

Per Bolinder, avdelningschef

Hanna Backström, biträdande stabschef

Cornelia Norman, pressekreterare

Försvarshögskolan

Per Skoglund, lektor

Försvarsmakten

Mikael Granholm, generaldirektör (talare)

Martin Ingves, adjutant och major

Jenny Marklund, sektionschef

Länsstyrelsen Örebro län, Mellersta civilområdet

Lena Rådström Baastad, landshövding och civilområdeschef (talare)

Per Lundbäck, tf. kanslichef för civilområdeskansliet

Myndigheten för psykologiskt försvar (MPF)

Lina Karlsryd, avdelningschef

Tor-Björn Åstrand, enhetschef

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

Mikael Frisell, generaldirektör (talare)

Clara von Otter, kommunikationsrådgivare

Magnus Thyberg

Myndigheten för totalförsvarsanalys

Joakim Sonnegård, avdelningschef

Plikt- och prövningsverket

Bengt Forssten, avdelningschef

Jenny Senemngen, stabshandläggare

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)

Anders Henriksson, ordförande för SKR (talare)

Ann-Sofie Eriksson, sektionschef

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI)

Alicia Fjällhed, forskare

Carl Marklund, forskare

Rebecka Milestad, forskare

Beatrice Reichel, analytiker

Nationell rådgivare för stärkt privat-offentlig samverkan i totalförsvaret

Charlotte Petri Gornitzka, nationell rådgivare och landshövding (talare)

Svante Werger

Utredningen om kommuners och regioners beredskap

Carl Fredrik Graf, särskild utredare (talare)

Ari Soppela, departementsråd och huvudsekreterare

Utredningen om det civila försvarets personalförsörjning

Jonas Thelander, sekreterare (talare)

Svenskt Näringsliv

Frida Pamliden, expert

Johan Sjöberg, säkerhetsskyddschef

Svenska försvarsutbildningsförbundet

Kristoffer Bäckström, kommunikationschef

Svenska Lottakåren

Anna Nubäck, generalsekreterare

Britta Christott, projektledare

Deltagare från försvarsutskottet

Matheus Enholm (SD), vice ordförande

Jörgen Berglund (M)

Helén Pettersson (S)

Johan Andersson (S)

Helena Bouveng (M) (talare)

Hanna Westerén (S)

Gulan Avci (L)

Erik Ezelius (S)

Alexandra Anstrell (M)

Hanna Gunnarsson (V)

Mikael Oscarsson (KD)
Mikael Larsson (C)
Lars Püss (M)
Emma Berginger (MP)
Per Söderlund (SD)
Markus Selin (S)
Camilla Brunsberg (M)
Lena Johansson (S)
Göran Hargestam (SD)
Kenneth G Forslund (S)
Ann-Sofie Alm (M)

Uppteckningar från det offentliga sammanträdet

Vice ordföranden: God morgon! Klockan är nio, och jag förklarar härmed försvarsutskottets sammanträde för öppnat. Vår första punkt på dagordningen är i dag offentligt sammanträde om civilt försvar.

Jag hälsar alla varmt välkomna till riksdagens förstakammarsal och till försvarsutskottets offentliga sammanträde om civilt försvar. Jag heter Matheus Enholm, och jag är vice ordförande i försvarsutskottet. På min vänstra sida har jag Helén Pettersson, ledamot i försvarsutskottet, och på min högra sida sitter Josefin Grennert, utskottets kanslichef.

Dagens sammanträde utgör en viktig del av utskottets arbete med uppföljning och kunskapsinhämtning som vi enligt regeringsformen ska bedriva. Det negativa säkerhetsläget och det pågående Ukrainakriget har visat på ett utökat behov av att snabbt återta våra militära och civila förmågor. Det civila försvaret är en minst lika vital del av totalförsvaret som det militära, vilket också kriget i Ukraina visar. Det gläder oss därför mycket att vi i dag har kunnat samla representanter för så många olika delar av det civila försvaret som kommer att kunna bidra med olika perspektiv på de angelägna frågor som står i fokus. Vi är mycket glada över att ni har kommit till försvarsutskottet i dag.

Jag vill inledningsvis också säga några ord om upplägget för sammanträdet i dag. Vi kommer att inleda med att några talare ger sin syn på dagens tema. Sedan blir det en paus då alla inbjudna gäster har möjlighet att fika och mingla med utskottets ledamöter och med varandra. Efter pausen fortsätter vi med ytterligare talare innan försvarsutskottets ledamöter i partiernas storleksordning kommer att få tillfälle att ställa några frågor till de inbjudna gästerna.

Jag vill påminna om att det som sägs under sammanträdet tas upp stenografiskt och kommer att publiceras i en rapport från riksdagen. Sammanträdet spelas också in så att ni kan se det i efterhand på riksdagens webbplats.

Vi drar igång dagen. Vi har kommit igenom all formalia, och vi går vidare till vår första talare, nämligen civilförsvarsminister Carl-Oskar Bohlin.

Statsrådet Carl-Oskar Bohlin (M): Herr ordförande! Låt mig börja med att uttrycka min stora uppskattning för att utskottet arrangerar detta tematiska seminarium och sedan frågestunden om det civila försvaret. Det är mycket angeläget. Låt mig samtidigt beklaga att jag inte har möjlighet att vara med under hela dagen utan behöver avvika för regeringssammanträde.

Jag behöver inte förklara denna bild närmare för åhörarna i rummet. Formuleringen i rubriken svarar ju identiskt mot de bedömningar som har gjorts i Försvarsberedningens samtliga rapporter om omvärldsläget. Det som kan sägas är väl att läget inte i något avgörande avseende har blivit bättre sedan Försvarsberedningen avlämnade sin senaste rapport utan snarare är än mer

osäkert. Vi vet helt inte enkelt vart utvecklingen tar vägen. Det finns i de olika utfallsrummen mycket stora nedsidor och risker också för Sverige. Detta illustrerar egentligen bara en sak, nämligen att arbetet med att bygga förmåga i det civila försvaret, i det svenska totalförsvaret, är angeläget och att alla behöver arbeta snabbare.

Det här är en illustrativ bild över hur Sverige har valt att resurssätta det civila försvaret framåt och för att ge en referens bakåt. Jag brukar ibland beskriva förmågeutvecklingen i det civila försvaret som en liggande hockeyklubba, och vi börjar nu äntligen komma fram till bladet på hockeyklubban – i grevens tid.

Problemet i klartext, om man ska vara helt uppriktig och frank, vilket jag tycker är nödvändigt att vara i sådana här sammanhang, är att när riksdagen 2015 fattade beslutet om att totalförsvaret skulle återuppstå var det civila försvaret helt nedlagt. Det militära försvaret var omformat till ett expeditionärt insatsförsvaret – men det fanns kvar. Det civila försvaret var helt nedlagt. Problemet var att det skedde ganska lite initialt för att det civila försvaret skulle återuppstå. Det var någonting som skulle bedrivas inom ramen för den ordinarie verksamheten. Det tillfördes egentligen inte några särskilda resurser för att det civila försvaret skulle återuppstå, och därtill fanns det inte heller någon samlad planering, ledning och styrning av återuppbyggnaden av det civila försvaret. Detta ledde till, vågar jag påstå, att förmågeutvecklingen i det civila försvaret och därmed i totalförsvaret fördröjdes.

Det dröjde egentligen fram till utbrottet av den fullskaliga invasionen i Ukraina innan insikten om att vi också behöver prioritera och satsa på det civila försvaret faktiskt realiserades.

Nu finns det ett nytt försvarsbeslut som är på plats sedan december och som är gällande sedan årsskiftet. Vi skapar själva helt andra förutsättningar att de facto bygga det civila försvaret. Det illustreras också i staplarna med medelstillsdelningen.

Det är också viktigt att vara tydlig med att 15 miljarder kronor, nivån från 2028, verkligen inte innebär allt åt alla. Det är hårda prioriteringar. En förutsättning för att vi har kunnat göra dessa prioriteringar är att vi på ett helt annat sätt har arbetat systematiskt med planeringsunderlag och planeringsförutsättningar som har sammanställts av MSB och dessutom med ingångsvärden från Försvarsmakten. De är också sprungna ur det faktum att vi nu har ett omorganiserat försvarsdepartement som har förutsättningar att omhänderta planeringen på ett samlat och strukturerat sätt.

Hur prioriterar vi medlen? Det här tårtdiagrammet har ni säkert sett mig visa i något annat sammanhang, men det är icke desto mindre viktigt att nöta in. Diagrammet illustrerar att vi naturligtvis satsar på alla tio beredskapssektorer, men vi satsar framför allt på sex sektorer. Varför? Jo, därför att de sex sektorer ni ser uppradade här är förutsättningsskapande för all annan verksamhet i samhället, för funktionaliteten i det som är absolut mest centralt och viktigt. De är också i betydande omfattning förutsättningsskapande för att stödja Försvarsmakten. De är en av de saker som ger det civila försvaret sin särprägel

i förhållande till den fredstida krisberedskapen, som var det vi ägnade oss åt efter att det civila försvaret successivt och sedan totalt monterades ned.

Det ni kan se här är att det sker substantiella investeringar i dessa sektorer. I det skede vi nu befinner oss i handlar det om att se till att pengarna används på ett sätt som gör att vi bygger faktisk förmåga. Jag är övertygad om att generaldirektören för MSB, Mikael Frisell, kommer att utveckla detta ytterligare. Bara en sådan sak som att vi under 2024 vidtog dubbelt så många förmågehöjande åtgärder i hela det civila beredskapssystemet som 2023 illustrerar med tydlighet att vi har kommit fram till bladet på den liggande hockeyklubban. Det här bekräftas delvis i den förmågebedömning som MSB presenterade tidigare i år; man konstaterade att förmågan ökade i alla tio beredskapssektorer, men det stora problemet är att det behöver gå snabbare.

Låt oss vara ärliga med att säga att omvärldsutvecklingen har gått i en negativ riktning i en snabbare takt än förmågeutvecklingen historiskt i det svenska totalförsvaret. Vi har en återtagandeskuld, och vi arbetar nu för att beta av den så snabbt som möjligt.

Summa summarum: Vi bygger motståndskraft från nationell till regional och kommunal nivå. I det läge vi nu befinner oss i handlar det för alla aktörer om att inventera vad vi kan göra så snabbt som möjligt. Vi väntar inte på uppbyggnaden av det perfekta systemet, utan vi vidtar åtgärder som bygger förmåga här och nu.

Jag kommer, som ett exempel, att senare i dag, vid 11.30, presentera ytterligare en liten pusselbit som stärker kedjan vid skydd av civilbefolkningen och som stärker informationsgivningen till människor i händelse av kris eller krig. Vi måste hela tiden försöka arbeta i snabbspår. Vår aktivering av civilplikten först partiellt för den kommunala räddningstjänsten och sedan på elförsörjningsområdet är ett sådant exempel där vi bygger förmåga, där vi redan nu har utbildat ungefär 500 personer, samtidigt som vi arbetar med att få på plats ett system med civilplikt med uttag ur mönstringsunderlaget och lång grundutbildning. Vi ska hela tiden försöka arbeta parallellt i stället för sekventiellt för att se till att förmågan ökar.

Låt mig som hastigast avslutningsvis nämna något om det som jag ibland beskriver som den tillkommande domänen för det moderna civila försvaret, nämligen cybersäkerhet. Även här har Sverige en skuld. Sverige var ett land som digitaliserades tidigt, och det gör att vi ibland sitter med föråldrad infrastruktur och ibland ett föråldrat kunnande. Samtidigt är Sverige en nation på framkant. Det finns en hög kompetens, men vi har inte riktigt hittat synergier i det staten är duktig på och det vi kan få från det privata näringslivet.

Vi bygger nu ett helt nytt nationellt cybersäkerhetscenter som kommer att höja förmågan, både i samverkan med det privata näringslivet och i att sprida information för att undvika att vi drabbas av sårbarheter som hela tiden utvecklas i den miljön.

Jag väljer att stanna där eftersom min tid här i dag är knapp.

Vice ordföranden: Vi tackar ministern för civilt försvar; föredömligt tidsmässigt. Vi har ett effektivt schema för att hinna med alla dragningar. Därmed går vi direkt över till Helena Bouveng, ordförande i försvarsutskottets arbetsgrupp om uppföljningen av utvecklingen i tre beredskapssektorer.

Helena Bouveng (M): Herr ordförande! Så kul att det är så många människor här.

Jag har varit sammankallande i gruppen. Det är en grupp som lade fram en rapport i oktober, *Uppföljning av det civila försvaret – erfarenheter från tre beredskapssektorer*. Om någon är intresserad av den finns det några exemplar utanför Förstakammaralen. Annars går det att ladda ned den på riksdagens webbplats.

Underlag till uppföljningen har tagits fram av riksdagens utvärderings- och forskningssekretariat i samarbete med försvarsutskottets kansli. I arbetsgruppen har samtliga åtta riksdagspartier varit representerade, och i dag tänkte jag redogöra för delar av rapportens sammanfattande iakttagelser. Men först tänkte jag säga några ord om vad som väckte utskottets intresse och bakgrunden till varför rapporten togs fram.

Utskottet har noterat att det under flera år har tagits många initiativ inom civilt försvar. Det har satsats mycket pengar, och utredningar har tillsatts. Inte minst gjordes i oktober 2022 en genomgripande reform av strukturen, den så kallade strukturreformen.

Strukturreformen omfattar två nya förordningar samt ett antal förordningsändringar som gäller det civila försvaret och samhällets krisberedskap. Enligt regeringen var det den största myndighetsreformen i modern tid för civilt försvar och krigsberedskap.

Utskottet såg mot denna bakgrund ett behov av att skapa sig en bild av den pågående utvecklingen och hur långt man hade kommit med arbetet i sektorerna sedan beslutet om strukturreformen fattades. I uppföljningen valde utskottet att fokusera på tre beredskapssektorer, nämligen Energiförsörjning, Livsmedelsförsörjning och dricksvatten samt Transporter.

Huvudfrågan i uppföljningen har varit följande: Hur långt har regeringens och myndigheternas arbete utifrån riksdagens mål för civilt försvar kommit med att organisera beredskapssektorerna Energiförsörjning, Livsmedelsförsörjning och dricksvatten samt Transporter?

Jag går över till att redovisa delar av arbetsgruppens sammanfattande iakttagelser i rapporten. Med det sagt är det viktigt att komma ihåg att rapportens slutsatser ska ses som en översiktsbild av läget i beredskapssektorerna vid månadsskiftet september/oktober 2024. Det är två år sedan strukturreformen trädde i kraft, och det har säkert hänt mycket sedan dess. Förhoppningen är att rapporten ska bidra med några viktiga perspektiv på utvecklingen inom civilt försvar.

När det gäller arbetet i beredskapssektorerna konstaterar arbetsgruppen att genom att organisera beredskapsmyndigheterna i beredskapssektorer har reger-

ingen byggt in ett antal potentiella utmaningar som aktörerna i beredskaps-systemet behöver hantera. Exempelvis består sektorerna av beredskapsmyndigheter med olika finansierings- och styrningsformer. Det finns beredskapsmyndigheter i samma sektor som har tillsyn över varandra. I vissa sektorer sorterar beredskapsmyndigheterna in under olika departement. I praktiken krävs också en långtgående samordning mellan beredskapsmyndigheterna i de olika sektorerna som, liksom alla myndigheter, är organisatoriskt fristående i förhållande till varandra.

Det finns också flera likheter i hur de tre beredskapssektorerna har organiserat sig. Bland annat har myndigheterna och sektorerna tagit fram gemensamma överenskommelser om hur arbetet i en sektor ska bedrivas och även om mötesstruktur på tre nivåer, nämligen generaldirektörsnivå, avdelnings- och enhetschefsnivå respektive handläggarnivå. Vidare har en långsiktig planering för sektorsarbetet tagits fram, eller avses att tas fram, i samtliga tre sektorer.

Arbetsgruppen konstaterar vidare i rapporten att en allmän uppfattning hos beredskapsmyndigheterna i de tre sektorerna är dels att det är ett stort tryck på återrapportering till MSB, Regeringskansliet och Försvarsmakten hos enskilda beredskapsmyndigheter och sektorer, dels att återrapporteringen hämmar för-mågutvecklingen. Återrapporteringen utgörs bland annat av remisser och re-geringsuppdrag. Det framkommer också i uppföljningen att frågor ställs om samma sak men från olika håll och ska i vissa fall besvaras med kort varsel, vilket gör att flera myndigheter efterfrågar bättre samordning av återrapporte-ringen.

Besvarandet av regeringsuppdrag etcetera i de tre sektorerna samordnas av den sektorsansvariga myndigheten och kan i vissa fall bygga på underlag som beslutats av generaldirektörer i de övriga beredskapsmyndigheterna. Flera be-redskapsmyndigheter i uppföljningen påpekar att samordningen av svaren från sektorn ger upphov till problem kopplat till att myndigheterna är organisato-riskt fristående i förhållande till varandra. Frågan som kan ställas är följande: Om den sektorsansvariga myndigheten samordnar och justerar underlaget från i stor utsträckning en beredskapsmyndighet, vad händer då med principen om att myndigheter ska vara organisatoriskt fristående och att en myndighet inte får fatta beslut i en annan myndighets ställe?

De tre aktuella beredskapssektorerna karakteriseras av att det finns en stor andel privat operativ verksamhet i respektive sektor vad gäller produktion, leverans och utförande. Sektorernas samverkan med näringslivet är därför cen-tral för att skapa förmåga i respektive sektor. Intresset hos företag och bransch-organisationer att delta i beredskapsarbetet och totalförsvarsplaneringen är ge-nerellt stort, framkommer det i uppföljningen. Svenskt Näringsliv framhåller i rapporten att av de tre beredskapssektorerna har samarbetet med näringslivet kommit längst i beredskapssektorn Transporter.

I princip alla beredskapsmyndigheter i de tre sektorerna har de senaste fem åren kraftigt ökat antalet medarbetare som arbetar med civilt försvar eller civil beredskap.

Trafikverket har 100–110 årsarbetskrafter som arbetar med civil beredskap, medan det för fem år sedan var 10–15 årsarbetskrafter. Flertalet, men inte alla, beredskapsmyndigheter vittnar om relativt stora svårigheter att personalför-sörja på området. Bland de förklaringar till rekryteringssvårigheterna som nämnts hos de intervjuade myndigheterna finns den snabba tillväxten inom civilt försvar, myndigheter som rekryterar av varandra samt i något fall avsaknad av medel för konkurrenskraftiga löner.

Myndigheterna i sektorerna konstaterar relativt samfällt att riksdagens mål för civilt försvar är väldigt övergripande formulerade och inte så konkreta. De finns med i bakgrunden vid arbetet med civilt försvar på myndigheterna, men inte mer än så. I sammanhanget kan nämnas att målet för det civila försvaret genom riksdagens bifall till totalförsvarspropositionen i slutet av förra året är ändrat.

I budgetpropositionen för 2025 introduceras två resultatindikatorer av re-geringen för att följa upp målen för det civila försvaret. Indikatorer har efter-frågats av försvarsutskottet vid flera tillfällen. När det gäller indikatorer ser arbetsgruppen alltså ett behov av att regeringen tar fram fler indikatorer som är kopplade till riksdagens mål för civilt försvar. Med det sagt får inte indika-torerna i sig själva vara ett egenvärde.

När det gäller styrningen av beredskapsmyndigheterna konstateras i rap-porten att strukturreformens rättsliga grund, förordningar och en avsaknad av förarbeten till reformen har skapat osäkerhet i beredskapssystemet och försvä-rat tolkningarna av ansvar och uppgifter hos aktörerna. Hjälp med tolkning och förståelse av sina uppgifter och sitt ansvar som sektorsansvarig myndighet respektive beredskapsmyndighet kan finnas i MSB:s föreskrifter, allmänna råd, vägledningar och handböcker. Det stöd som beredskapsmyndigheterna får från underlagen från MSB värderas enligt uppföljningen olika av beredskaps-myndigheterna, och det skiljer sig åt i vilken utsträckning man använder dem. Många är dock positiva till underlagen.

Uppföljningen visar vidare att alla beredskapsmyndigheter i de tre sek-torerna vill ha tydligare ambitionsnivåer eller mål fastlagda av regeringen i till exempel myndighetsinstruktion, regleringsbrev eller genom långsiktiga upp-drags för den egna myndighetens arbete med det civila försvaret. Arbetsgrup-pen noterar mot den bakgrunden behovet av att fler informella kontakter tas av beredskapsmyndigheterna med Regeringskansliet för att förtydliga den for-mella styrningen.

När det gäller beredskapssektorernas förmåga är samtliga myndigheter som intervjuats i uppföljningen överens om att den egna sektorn är etablerad och att det finns en grundläggande förmåga att utföra uppgifterna enligt bered-skapsförordningen. Däremot har de två nya beredskapsmyndigheterna Energi-marknadsinspektionen och Naturvårdsverket, i var sin sektor, en bit kvar till de övriga myndigheternas förmågenivå. Den längre startsträckan för dessa nya beredskapsmyndigheter beror enligt uppföljningen bland annat på att de inte har fått tillräckligt med extra medel tilldelade för att bygga upp sitt arbete med civil beredskap.

Några faktorer som pekas ut av beredskapsmyndigheterna för att respektive beredskapssektor ska nå upp till en högre förmåga än grundläggande förmåga är att den privat-offentliga samverkan med näringslivet behöver bli bättre, att styrningen behöver tydliggöras samt att det behövs mer resurser och personal.

Uppföljningen visar att beredskapsmyndigheterna menar att tyngdpunkten hittills har legat på planering och diskussion i alla de tre sektorerna. Under 2024 har det mer handlat om att bygga upp faktiska beredskapsåtgärder.

Ordförande! Jag tänkte avsluta med att säga några ord om MSB och civilområdena. En majoritet av myndigheterna i de tre sektorerna upplever att MSB:s uppgift i rollen som samordnande aktör i den nya beredskapsstrukturen är tydlig. Många myndigheter uttrycker också att MSB gör ett bra jobb. MSB har tagit initiativ till och driver en systemövergripande mötesserie för beredskapsmyndigheterna på olika nivåer för att bland annat samordna planeringen, vilket flera beredskapsmyndigheter framhåller som viktigt.

Civilområdena i beredskapssystemet började, till skillnad från beredskapssektorerna, byggas upp mer eller mindre från noll, precis som ministern sa, när det nya beredskapssystemet sjösattes. Det är därför lite eftersläpning för dem i beredskapssystemet i jämförelse med sektorerna.

Nu finns civilområdena på plats med kanslichefer, och civilområdeskanslierna är mer eller mindre fullbemannade. Civilområdena har inrättat arbetsgrupper som sedan i slutet av 2023 samverkar eller ska påbörja samverkan med respektive sektor. Det finns dock ännu vissa oklarheter om vilka frågor som ska hanteras av de 21 länsstyrelserna respektive de 6 civilområdesansvariga länsstyrelserna. Länsstyrelserna och civilområdena har ännu inte hittat sin relation och sina arbetsformer, menar exempelvis Livsmedelsverket.

Låt mig avslutningsvis sammanfatta uppföljningen. Mycket har hänt på dessa två år. Beredskapssystemet har varit på plats när det gäller att organisera de tre beredskapssektorerna. Det finns en stor entusiasm bland aktörerna och beredskapssystemet för arbetet med att bygga upp det civila försvaret. Allt går fort framåt.

Sektorerna och beredskapssystemet är inne i en fas där man gradvis övergår från planering till att mer faktiska beredskapsåtgärder vidtas. Uppföljningen visar också att det finns svåra frågor som återstår att lösa, och nya uppkommer sannolikt när utvecklingen av beredskapssystemet fortsätter.

Vice ordföranden: Vi tackar Bouveng för anförandet. Det var inte fullt lika föredömligt tidsmässigt, men vi ska försöka arbeta in tiden. Med de fina avslutande orden om MSB passar det väl inte bättre än att vi ger ordet till Mikael Frisell, generaldirektör för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Mikael Frisell, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap: Det är viktigt för mig att få vara här och få möjlighet att prata om läget i det civila försvaret och utvecklingen. Som ni har hört sker det mycket, och vi har ett arbete

framför oss. Stort tack för inbjudan! Det är mycket glädjande att få komma till försvarsutskottet.

Herr ordförande, ledamöter och åhörare! Jag kommer inte att använda min tid till att beskriva omvärldsutvecklingen. Jag tycker att den bild statsrådet visade talar för sig själv. Jag ska bara säga några få meningar. Det här vet vi, men det behöver sägas: Vi kan konstatera att det säkerhetspolitiska läget har blivit ännu mer osäkert och komplext. Oförutsägbarheten i frågor som Ukrainas framtid, Europas säkerhet, vår säkerhet, den ekonomiska utvecklingen och det pågående tullkriget gör att instabiliteten och komplexiteten ökar.

Som generaldirektör för MSB har jag ett övergripande budskap som jag alltid framför i det här läget. Jag kommer även att upprepa det för er: Det här innebär inte en förändring av våra uppdrag inom det civila försvaret. Besluten som är fattade och inriktningarna ligger fast. Det är mycket viktigt att säga det. Den gemensamma förmågan i vårt totalförsvar, det militära och civila försvaret, behöver stärkas skyndsamt, ännu mer skyndsamt än vad vi har pratat om tidigare. Vi gör ju det för att avskräcka från angrepp och behålla freden i vårt land samt för att som allierad bidra till det kollektiva försvaret i Nato. Det är vårt uppdrag, och det ligger fast. Det säkerhetspolitiska läget betyder dock som jag sa att takten behöver öka i utvecklingen och arbetet. Vi behöver fokusera på åtgärder som ger snabb effekt ute i verksamheten, inte bara på nationell nivå på myndighetssidan utan ute i verksamheten. Jag återkommer till det.

Utifrån dagens tema vill jag inleda med att beskriva utvecklingen inom det civila försvaret. Jag vill sedan titta lite bakåt på den förra försvarsbeslutsperioden och därefter blicka framåt i den här försvarsbeslutsperioden. Under perioden har, precis som sagts, MSB årligen gjort en samlad bedömning av det civila försvarets förmåga. Jag har med mig tre övergripande slutsatser från de bedömningar vi har gjort de senaste åren, och jag tänker dela dem med er.

För det första har perioden präglats av två omställningspunkter. Båda är nämnda, men jag kommer att nämna dem igen. Rysslands fullskaliga innovation av Ukraina i februari 2022 var definitivt en väckarklocka för hela systemet och för hela det civila försvaret. Det är nu mycket glädjande att se att det finns en ökad förståelse för krigets krav och för det civila försvaret. Det andra är den beredskapsstruktur som beslutades i oktober 2022. Den stärker förutsättningarna för ett mer organiserat och samordnat förmågeutvecklande arbete. Det sker nu en nivåhöjning i hela det civila försvaret som tydligt kan kopplas till de här två händelserna.

För det andra tyder utvecklingskurvan på att det initiativ som togs i början av försvarsbeslutsperioden nu kliver över till att ge effekt i mer direkt förmågehöjande åtgärder. Det är en mycket positiv utveckling inom alla beredskapssektorer och inom alla delmål i det civila försvaret. Precis som ministern sa lämnade MSB i februari in en samlad förmågebedömning. Den visar att vi under 2024 vidtog dubbelt så många förmågehöjande åtgärder som under 2023. Vi har gått från ord till handling. Vi börjar få verkstad. Det är jättepositivt.

Vi ser att antalet direkt förmågehöjande åtgärder i det civila försvaret har ökat rejält, som jag sa, framför allt inom utbildningar och avtal för förbättrad personalförsörjning, beredskapslagring för förbättrad försörjningsberedskap och investeringar för ökad robusthet och redundans i kritisk infrastruktur. Utöver det vill jag lyfta fram att vi ser en ökad förmågeutveckling i kommuner, i regioner, i privata företag och också hos myndigheter som själva har ansvar för samhällsviktig verksamhet. Det är helt centralt och något som vi behöver fortsätta att stärka.

För det tredje har vi i det civila försvaret blivit klokare i hur vi driver på utvecklingen tillsammans. Vi börjar, som jag sa, gå från samverkan till samarbete och ta fram gemensamma lösningar som ger effekt. MSB har ju, som också har sagts tidigare, regelbundet samlat beredskapsstrukturen sedan 2022, bland annat i det civila beredskapsrådet. Kunskapen hos aktörerna om vilka utmaningar vi har, vilka förflyttningar i utvecklingen som behöver göras och vikten av att vi tar gemensamt ansvar även för utvecklingen mellan sektorer har ökat och börjar takta.

I dag tar fler ägarskap och ledarskap inom sina områden. MSB stöder detta genom att agera som den ledande myndigheten inom det civila försvaret och samla, driva på och inrikta utvecklingen. Exempelvis ger vi nu på uppdrag av regeringen ett stort stöd till ett antal beredskapsmyndigheter i deras särskilda uppdrag att i sin organisation skapa en kultur som präglas av proaktivitet och handlingskraft.

Sammanfattningsvis har det skett en stark utveckling, men vi får inte nöja oss med det. Det civila försvaret är inte det som det borde vara. Det säkerhetspolitiska läget och utvecklingen försämrar, och gapet mellan omvärldsutvecklingens krav och den förmåga som utvecklas riskerar att öka – eller som jag brukar säga: Omvärldsutvecklingen flåsar oss i nacken.

Förutsättningarna för en skyndsam utveckling är goda. Vi har beslutat på plats: totalförsvarsbeslutet för 2025–2030 och de tre inriktningsbeslut som regeringen har fattat om totalförsvar, militärt försvar och civilt försvar. De är tydliga och riktar in allas vårt arbete. MSB och Försvarsmakten har också fått i uppdrag av regeringen att komplettera och konkretisera regeringens planeringsförutsättningar med gemensamma utgångspunkter för totalförsvaret. Försvarsmakten och MSB kommer tillsammans att redovisa det underlaget i september. Det kommer att vara ett underlag för alla aktörer i totalförsvaret. Vi hoppas verkligen att vi kommer att få stor nytta av att alla jobbar mot det gemensamma målet.

Resurserna till det civila försvaret har ökat. Vi såg en bild som ministern hade. I år är det ett tillskott på 2 miljarder. Under 2028 når vi planeringsramen på 15 miljarder. I det civila försvaret vet vi också vad som gäller. Vi ska ännu hårdare prioritera åtgärder som ger skyndsam effekt och ökar förmågan ute i verksamheterna. Vi ska fortsätta stärka samarbetet med det militära försvaret, och vi ska fortsätta stödja Ukraina.

Detta är bra, men med det sagt har vi också ett antal utmaningar: kostnadskrävande satsningar på nya förmågor som skydd av kritisk infrastruktur,

personalförsörjning med civilplikt och arbete för att stärka Sveriges försörjningsberedskap. Vi måste också börja jobba mer strukturerat med förberedande planering, det vill säga planlägga hur vi ska utnyttja befintliga förmågor, precis på samma sätt som Försvarsmakten gör i sin operationsplanering. Arbetet med att planera och prioritera resurser inom angelägna områden som till exempel vårdlandsstöd, skydd och bevakning, utrymning och inkvartering kommer att ta stora steg framåt nu när vi har påbörjat en förberedande planering på nationell nivå. Här har MSB en viktig pådrivande roll. Här ska även nämnas Försvarsmaktens och MSB:s gemensamma uppdrag att tillsammans främja och utveckla en samordnad totalförsvarsplanering.

Jag vill också särskilt nämna kommunerna, som ansvarar för mycket av den verksamhet som är avgörande för ett robust samhälle. I nuläget ser vi en positiv utveckling, även om den är ojämn. Resurser tillförs inom ramen för vissa beredskapssektors investeringsstöd. Men det behövs en långsiktig stabil grundfinansiering av kommunerna, vilket också en nyligen levererad utredning påpekar. Jag kommer framöver att ta initiativ till en närmare och löpande dialog med företrädare för kommunerna.

Jag vill avsluta med en övergripande reflektion och kommentar. Vi måste se totalförsvaret och planeringen för höjd beredskap som en naturlig del av vardagen inom fler verksamhetsområden. Målet måste vara att all samhällsviktig verksamhet och allt beslutsfattande ska beakta totalförsvarets krav. Politiken behöver tydligare lyfta vikten av att långsiktig samhällsplanering i större utsträckning tar hänsyn till totalförsvarets krav.

Det civila försvaret består av många aktörer, såväl offentliga som privata. Vi behöver få med oss alla i fortsatt utveckling. Vi behöver agera tillsammans. Ska vi lyckas behöver vi alla i det civila försvaret kliva fram – självklart den blivande Myndigheten för civilt försvar men även myndigheter på nationell nivå, kommuner, regioner, civilsamhälle och näringsliv. Alla behöver kliva fram. Alla behöver jobba mot det gemensamma målet. Vi behöver vara proaktiva och handlingskraftiga och uppmuntra varandra att våga fatta beslut även om beslutsunderlaget inte är fullständigt. Vi behöver köra loket medan vi lägger rälsen. Viljan att göra rätt behöver vara större än rädslan att göra fel. Ett starkt totalförsvar kan vi bara åstadkomma tillsammans.

Mikael Granholm, Försvarsmakten: Herr ordförande! Tack för möjligheten att som generaldirektör för Försvarsmakten medverka i försvarsutskottets offentliga sammanträde om civilt försvar! Sammanträdet äger rum i en tid med oförutsägbart och krävande omvärldsutveckling. Desto viktigare är det därför att vi alla gör det vi kan. För Försvarsmakten innebär det att utföra vårt uppdrag här och nu och att omsätta det försvarsbeslut som vi gick in i vid årsskiftet till ett större, starkare och mer uthålligt försvar. Vi har en hög ambitionsnivå de kommande åren med fullt fokus på leverans, eftersom omvärldsutvecklingen kräver det. Det är mycket pengar som investeras i det militära försvaret. I för-

längningen är det också en investering i alliansens gemensamma avskräckning och försvar. Vi gör allt vi kan för att få ut maximal effekt av varje satsad krona.

Vi har lärt oss och lär oss mycket av Ukraina. Den kanske viktigaste lärdomen är att om samhället fungerar i så hög grad som möjligt även under höjd beredskap och krig förblir motståndskraften stor. Det är också väldigt viktigt för att vi i Försvarsmakten ska kunna utföra vår huvuduppgift. Försvarsmakten har dels ett indirekt behov av civilt stöd, dels ett behov av direkt stöd med till exempel transporter, drivmedel, livsmedel och läkemedel. Det indirekta stödet handlar som sagt om att samhället ska fungera i så hög grad som möjligt. Det direkta stödet som allierad omfattar inte enbart höjd beredskap och krig. Vi förväntas delta i Natos aktiviteter och operationer redan i fredstid. En viktig del i det är det som kallas värdlandsstöd och som jag strax ska återkomma till.

Att samhället ska fungera så väl som möjligt även under extrema påfrestningar och då det normala inte längre gäller bygger på tydliga och decentraliserade ansvarsförhållanden. Det viktigaste som var och en kan göra är att säkerställa att den egna verksamheten kan fungera även vid höjd beredskap och krig. De resurser som finns i kommuner, regioner, näringsliv och andra statliga myndigheter är mycket större än de resurser som finns i det militära försvaret. De resurserna kan bidra till en stark motståndskraft om ett totalförsvarsperspektiv har funnits med redan vid planering och beslutsfattande i alla dessa verksamheter. Som generaldirektören för MSB nyss framhöll arbetar vi tillsammans med ytterligare material till stöd, så att var och en i det civila försvaret ska kunna fortsätta att väga in totalförsvarets perspektiv i sin egen planering av verksamheten.

Då ska jag återkomma kort till värdlandsstödet. Nato definierar värdlandsstöd som det civila och militära stöd som ges av ett värdland till allierade styrkor eller organisationer som uppehåller sig på, utför uppgifter från eller transporterar sig genom värdlandets territorium. Värdlandsstödet leds av Försvarsmakten men omfattar både militärt och civilt stöd och ställer krav på samhällets samlade resurser.

I Försvarsmakten är det främst våra militärregioner som planerar och förbereder för värdlandsstöd inom sina respektive regioner. Lokalt är det våra flottiljer och regementen som är den reella resursen för vårt genomförande av värdlandsstöd. Men deras resurser och områden räcker inte till i ett skarpt läge. De regionala förutsättningarna skiljer sig åt, och ur ett kommersiellt perspektiv varierar även de marknadsmässiga förutsättningarna för att tillgodose behoven genom näringsliv.

Vårt arbete med logistiknätverk och eventuell förhandslagring fortsätter. De kommuner som berörs av detta, liksom av övningar inom ramen för Nato som inkluderar värdlandsstöd, kontaktas av Försvarsmakten. Vi samarbetar också på militärregionnivå nära med civilområden men också med enskilda länsstyrelser. Successivt får vi en allt tydligare bild av vad vi ska kunna åstadkomma som allierad när det gäller värdlandsstöd. Vi delar den informationen så långt vi kan när vi nås av den.

Avslutningsvis: Vi är alla en del av totalförsvaret. Vi är en del av den samlade förmåga som krävs för att vi ska kunna möta en angripare militärt. De kraftfulla steg som tas i totalförsvaret som helhet för att stärka vår försvarsförmåga ökar vår säkerhet och bidrar till Natos samlade förmåga. Det påverkar också vår motståndares kalkyl. För att kunna möta den militärstrategiska utvecklingen är det avgörande att vi stärker vår militära förmåga och samhällets motståndskraft. Det måste ske i snabb takt och med hög ambition under över-skådlig tid.

Lena Rådström Baastad, Länsstyrelsen i Örebro län, Mellersta civilområdet: Ordförande, ledamöter och åhörare! Tack för möjligheten att vara här! Jag är civilområdeschef i Mellersta civilområdet och landshövding i Örebro län. Jag tänkte under den här tiden ge er en bild av uppbyggnaden av civilområdena. Min ansats blir naturligtvis Mellersta civilområdet, men mycket av arbetet är civilområdesgemensamt.

Först vill jag ge en liten orientering när det gäller Mellersta civilområdet. Vi har sju län, två militärregioner, tre polisregioner och per automatik också sju regioner. Mycket arbete läggs på att skapa relationer. Man ska aldrig underskatta kraften i mellanmänniskliga samtal och relationer. Det här är bra att ha med sig. Våra civilområden ser lite olika ut, och vi är det civilområde som har definitivt flest län ingående.

År 2023 sattes fokus på att verkligen bygga grunden. Sex kanslier är etablerade, och alla leds av en kanslichef. Fullt utbyggda har våra civilområdeskanslier nu ungefär 12–14 medarbetare. Det är starkt fokus på samordning med aktörer både inom civilområdena och mellan civilområdena och sektorerna. Självklart påbörjades direkt samverkan med Försvarsmakten, och denna fortsätter.

Vi har byggt grunden. Ledningsstrukturen är på plats. Först började alla civilområden bygga och strukturera, men så insåg vi att vi också har ett ansvar att bygga enhetligt. Den ledningsstruktur som gäller för ett civilområde ser alltså likadan ut för samtliga civilområden.

Vi civilområdeschefer har vårt civilområdeschefsråd. Vi träffas ungefär en gång i månaden. Vi har också civilområdesråd inom alla civilområden. Där träffas länsledningarna. Det är samma sak för Mellersta civilområdet. Vi träffas ungefär en gång i månaden. Sedan har vi ett totalförsvarsråd bestående av länsledningar, militärregionchefer och polisregionchefer.

Alla civilområden har möjlighet att adjungera in aktörer. I Mellersta civilområdet har vi adjungerat Trafikverket. Det är för övrigt också den enda myndighet som har organiserat sig utifrån civilområdenas geografi. I väst har man också regionerna med. För vår del blir problematiken att vi har ytterligare sju regioner adderade. Det blir lite skillnad i storlek, men Trafikverket finns med hos oss.

I Mellersta civilområdet har vi tagit fram en plan för samverkan och ledning. Vi har haft ett antal möten inom vårt totalförsvarsråd. Det handlar också

om att lära känna varandra mellan polis och försvarsmakt och mellan oss som civila myndigheter. Vi pratar inte alltid samma språk. Ännu viktigare är att vi har dokument som tydliggör vad vi menar när vi pratar om vissa saker. Vi har en gemensam plan för hur vi ska ha samordning och ledning vid höjd beredskap beslutad – för att bara nämna några delar.

Jag kan konstatera att arbetet nu har tagit form. Jag var med och fattade beslut om den första inriktningen 2023. Då skedde det lite famlande. Nu när vi fattat beslut om vår inriktning för 2025–2027 har vi tydligt gjort det utifrån Försvarsmaktens operationsplaner och Försvarsmaktens behov i totalförsvaret. Vi har tittat på det civila behovet och tydligt delat upp vad som är ett totalförsvarsansvar och vad som är vårt civila ansvar. Det är gemensamt fattade beslut i vårt totalförsvärsråd.

Dialogen med Försvarsmakten var i början lite trevande, men det finns nu en helt annan öppenhet i dialogen och en möjlighet att verkligen hitta de snabba och konstruktiva lösningarna tillsammans. Vi har också arbete igång när det gäller utveckling av lägesbilder, framtagande, rapportering, gemensam planering och övning. Våren 2026 kommer vi i vårt civilområde att ha vår första högre regionala ledningsträningsövning. Några civilområden har redan haft det. Vi kommer att ha vår våren 2026, men vi har naturligtvis haft både tabletop-övningar och andra övningar. Vi har haft sådana gemensamt i totalförsvärsrådet men även självklart inom länsstyrelser och kopplat till kommuner.

Vi har också tagit fram gemensamma målsättningar för samtliga civilområden tillsammans med Försvarsmakten. Mycket går igen i det vi gör. Samverkan och ledning, lägesbilder, värdlandsstöd och övning är de fyra prioriterade områdena. Det är det som vi har sagt är inriktningen för 2025–2030. Men självklart kommer det här att revideras varje år, och man kommer att trycka på lite olika saker.

Som generaldirektörerna för Försvarsmakten och MSB lyfte fram är värdlandsstöd självklart en prioriterad fråga för samtliga av våra civilområden. Vi konstaterade i vårt civilområde att de som var snabbast ut och hade kommit längst var Länsstyrelsen i Dalarnas län, som hade tagit fram en modell tillsammans med Mellersta militärregionen. Vi konstaterade snabbt att det får vara den modell som vi utvecklar enhetligt för hela vårt civilområde. Vi har alltså en enhetlig modell för civilområdet. Till Västra militärregionen sa vi: Nu får ni anpassa er efter den här modellen. Då kunde de ta med den till sitt civilområde. Det finns alltså en tydlig modell utarbetad runt värdlandsstöd.

Vi har haft utbildning med de kommuner som är berörda. De kommuner som inte är berörda har inte hört något och kan släppa frågan. Det där är ett sätt att underlätta för kommunerna. Alla frågor behöver de faktiskt inte vara inne i. Men de kommuner som är berörda vet om det. Det är absolut inte alla Sveriges 290 kommuner som är berörda. Jag säger detta med reservation för att det gäller i vårt civilområde. Jag vet inte om den här dialogen har förts i hela Sverige.

Det finns självklart ett antal frågor som fortfarande återstår. Man kan känna frustration över att vi inte har kommit längre. Men under de här två åren har vi landat i och tagit fram inriktningsbeslut utifrån Försvarsmaktens operationsplaner. Vi har planer för hur samordning och ledning ska ske vid höjd beredskap. Vi vet hur vi ska kunna hantera värdlandsstöd. Vi har genomfört övningar. Det finns dock ganska många återstående frågor.

Jag vill nämna några utmaningar. Till att börja med handlar det om lite oklarhet i mandat och ledning för civilområdena. Vi har en rapporteringskedja som inte följer ledningskedjan. Det är en annorlunda rapporteringskedja i fredstid jämfört med höjd beredskap. Det här gör att civilområdena får torrsimma en del. Vi behöver också kunna öva i fredstid på det som ska gälla vid höjd beredskap.

Vi har vårt geografiska områdesansvar. De sektorer som inte är organiserade på det här sättet, såsom Trafikverket, kan vi möta. Vi kommer att kunna ha gemensamma övningar. Men den frågan behöver vi fortsätta att gnugga i. Vi har ett antal arbetsgrupper tillsammans med sektorerna i den här frågan, vilket också Helena delvis adresserade.

Fullt utbyggda har civilområdeskanslierna 12–14 personer på plats. Det finns ett samverkansbehov. Som generaldirektören för MSB säger handlar det om samarbete. Vi har ett trettiotal arbetsgrupper påbörjade gentemot sektorer, gentemot Försvarsmakten och gentemot MSB inom vårt område. Det är tufft att svara upp. Vi vill naturligtvis göra precis allt vi kan för att det ska gå så snabbt som möjligt. Många adresserar oss. Men det är en utmaning. Tack för möjligheten att komma hit!

Anders Henriksson, Sveriges Kommuner och Regioner: Tack för möjligheten att som ordförande för SKR säga några ord inför försvarsutskottet! Jag tänkte beskriva lite var vi befinner oss just nu och vilket stöd vi ger men också skicka med några perspektiv som vi ser som centrala.

Det första är att vi nu växlar upp vårt stöd till kommuner och regioner från SKR:s sida. Det har vi gjort genom att vi för ett tag sedan tillsatte en programberedning som har tagit fram ett antal konkreta förslag på hur vi kan jobba vidare tillsammans. Vi har också jobbat med att ta fram ett verktyg, en trappa – hur ska man i en kommun eller region tänka för att växa in i en stabil och robust utveckling av den civila beredskapen? Det är väldigt positivt.

Vår bild är att de här frågorna ligger väldigt högt uppe på kommuners och regioners dagordning. Det innebär att många kommuner har kommit igång rätt så bra, medan en del kommuner är i startgroparna. Det beror naturligtvis på att förutsättningarna mellan kommunerna skiljer sig så mycket åt. Men alla har detta högt uppe på dagordningen.

Det som är centralt för oss är att vi måste planera gemensamt. Ska vi få den här robustheten handlar det givetvis om helheten när vi planerar och tänker. Det är naturligtvis så att det är kommuner och regioner som har störst kunskap om vad det är som fungerar och vad det är som inte fungerar. Vi får inte hamna

i ett läge där de centrala myndigheterna bestämmer sig för vad de tror funkar men vi sedan ser någonting helt annat när vi kommer ut i verkligheten.

Vår bild är tyvärr fortfarande lite grann att man pratar väldigt mycket om kommuner och regioner men lite för lite med dem. Det här måste naturligtvis hänga ihop på ett bra sätt. Därför blev jag lite förvånad när landshövdingens bild inte inkluderade kommuner och regioner. För att det här ska bli riktigt bra måste kommuner och regioner sitta med vid varje bord – lokalt, regionalt och nationellt. Det är vår utgångspunkt. Det kommer inte att funka om inte kommuner och regioner finns med vid bordet.

Vi har ett gemensamt ansvar att se till att kuggarna passar varandra. Vår bild är att väldigt mycket ska göras. Engagemanget är väldigt stort.

Vi är positiva till en lagstiftning, men det finns viss risk för att det tar lite tid innan lagstiftningen är på plats. Därför öppnar vi upp för en diskussion om snabbspår. Hur kan vi se till att öka hastigheten och få lite mer tryck i det hela? Det kan innebära att man jobbar på vissa områden och fokuserar på några av dem. Om vi fick fram direkt finansiering för reservkraft, infrastruktur, livsmedel, dricksvatten, räddningstjänst eller säkerställning av kommunikations-systemet skulle det speeda upp möjligheten att komma igång lite fortare.

En ny lagstiftning är bra. Vi är positiva till en sådan, men det kommer att ta lite tid. Låt oss därför jobba med ett snabbspår. Inte minst skulle man kunna jobba med ett snabbspår för de kommuner och regioner där hot och riskbild är större än i andra.

Detta är vårt budskap: Vi är positiva till snabbspår, men det bygger på att vi får till direktfinansiering.

Just finansieringen kommer att vara helt avgörande. Det blir ingen civil beredskap om den inte byggs upp av kommuner och regioner. Det handlar om vatten, värme och el och att se till att det finns en robusthet i vår välfärd. Om finansieringen då kommer långt efteråt tar det tid.

I kommuner och regioner har vi redan i dag ett ansvar, och det ska vi naturligtvis se till att vi tar. Men för oss innebär balansen att i det här läget inte ta medel från skolan eller omsorgen. Det får inte bli jättestora inomkommunala eller kommunala skillnader i ekonomin. Det är en utgångspunkt för oss. Därför blir hela frågan om finansieringen helt avgörande.

Vad är det då vi talar om? Inom ramen för programberedningen var det jättesvårt att fastslå en konkret siffra. Men vi har tittat på *en* kommun. Det är en kommun som är väldigt långt framme och som har ganska goda förutsättningar. Vad är deras bedömning av vad som behövs för att de snabbt ska kunna bygga upp den civila beredskapen? Bilden är att det krävs 300 miljoner för att göra detta, varav 40 miljoner består av årliga driftskostnader och den andra delen utgörs av investeringskostnader.

Det går säkert att skala upp det hela och få en bild av behovet. Men min poäng är att finansieringsfrågan kommer att vara helt avgörande för med vilken takt vi har möjlighet att bygga upp den civila beredskapen i kommuner och regioner.

Låt mig visa min sista Powerpointbild. Vi behöver tillsammans fundera över hur vi stärker den gemensamma grundförmågan i hela Sverige, eftersom olika delar av Sverige ser så olika ut. Arjeplog med 2 600 invånare är lika stort till ytan som Skåne med sina en och en halv miljon invånare. Det är en jättestor utmaning.

Vi har också en rätt stor utmaning i kommunernas ekonomiska förutsättningar. Inte minst brottas de mindre kommunerna med väldigt tuffa ekonomiska villkor. Där krävs en utveckling. Det går självklart inte att bygga upp detta och samtidigt belasta skolan och äldreomsorgen. Vi behöver gemensamt fundera på hur vi stärker den gemensamma grundförmågan. Därmed kommer vi tillbaka till att finansieringsfrågan utifrån detta perspektiv kommer att vara oerhört central.

Jag stannar här och tackar för ordet. Jag ser fram emot en konstruktiv frågestund.

Vice ordföranden: Vi tackar SKR:s ordförande Henriksson för ytterligare ett givande anförande.

Vi har nu kommit fram till pausen. Vi har haft föredömliga talare som har gjort att vi kommit i kapp i tidsschemat. Vi tar därför en paus på 15 minuter och fortsätter klockan 10.20.

PAUS

Vice ordföranden: Klockan är 10.20, och vi återupptar sammanträdet.

Charlotte Petri Gornitzka, Nationell rådgivare för stärkt privat-offentlig samverkan i totalförsvaret: Välkomna tillbaka efter kaffet! Som övriga talare är jag glad för möjligheten att få dela med mig av det arbete som vi gör när det gäller privat-offentlig samverkan i totalförsvaret. Jag var till den 31 oktober generaldirektör på MSB. Sedan dess är jag landshövding på Gotland och har också fått uppdraget som nationell rådgivare inom privat-offentlig samverkan.

Vi har hört tidigare talare beskriva att framför allt näringslivet behöver komma in i arbetet med vår förmågeuppbyggnad av beredskapen. Jag tänkte att jag skulle börja med att visa en bild. Kom ihåg vad flera talare har sagt om att samhället så långt som möjligt ska fungera så normalt som möjligt, och tänk på Ukraina! Det handlar inte om att samhällsviktiga funktioner ska fungera två veckor eller 90 dagar utan under lång tid.

På bilden ser ni några siffror som beskriver ett perspektiv som vi kan ha i frågan. Vi har en bnp på ungefär 6 500 miljarder per år. Näringslivets andel av det är cirka 80 procent. I beredskapsarbetet har vi många gånger sagt att kommunerna är viktiga och att alla ska med. Av det vi pratar om utför näringslivet väldigt mycket.

Sedan har vi den offentliga upphandlingen, som uppgår till hisnande 900 miljarder kronor per år. Den sker till 80 procent i kommuner och regioner. Näringslivet är på plats som utförare av detta. Det blir således helt avgörande för att vi ska ha ett fungerande samhälle och ett motståndskraftigt totalförsvär. Bakgrunden till den uppgift som den nationella rådgivaren ska utföra och att den kom till var just hur viktigt det är att näringslivet kommer in i arbetet och verkligen bidrar.

Som syns på bilden ska utredaren fungera som nationell rådgivare. Jag brukar säga att jag tyckte att de sa pådrivare. Lite av andan i hela arbetet med att bygga beredskap är att vi måste driva på så att alla förstår att det måste gå vidare. Tanken är att näringslivet ska kunna integreras. Vi ska kunna säga att vi har ett integrerat sätt att arbeta.

Det arbete vi gör börjar inte från början. Det finns många andra utredningar, och mycket arbete är på gång. Det är viktigt att vi kompletterar och tar saker vidare från annat arbete som verkligen går att bygga vidare på. Syftet är naturligtvis att stärka det civila försvaret och att det ska leda till ett starkt totalförsvär. Vi började i november, och vi ska vara klara i november 2026.

Redan från början sa vi att vi måste bestämma oss för vad vi vill ha åstadkommit när vi är klara. Först och främst behövde vi titta på hur det ser ut. Vi har i dag fått några utvärderingar, och det finns mycket annat. Vi har nu varit ute och arbetat med att skapa en bild av läget: Hur långt har vi kommit? Vilka behov finns? Vilka hinder finns?

Under den här tiden vill vi ha ett integrerat beredskapssystem med näringslivet så att näringslivet får en självklar roll i det sammanhållna systemet. På vägen fram behöver vi förbättra förutsättningarna för konkret privat-offentlig samverkan i totalförsvaret. Vi måste undanröja ett antal hinder, inte bara konstatera dem. Vi måste sätta hindren i arbete.

Vi tror att arbetet under vår tid, men kanske också efter det, kommer att förbättras och bli mer informativt om vi fördjupar oss i viss geografi där hoten, eller någon annan drivkraft, är som störst. Även tidigare talare har varit inne på det.

Vi är lite inne på att det finns en stor möjlighet i geografin, och det säger jag inte som landshövding på Gotland – men jag sa också just det som landshövding på Gotland. Vi tittar även norröver, och vi tittar på en viktig hamn för blodomloppet i Norden. Vi ska alltså försöka göra det här också utifrån geografin.

Vi har ställt frågor till näringslivet. Den bild jag visar nu kommer från ett arbete som vi gjorde tillsammans med Svenskt Näringsliv och dess grupp för kris och försvar. Vi ställde frågor om de viktigaste hindren att undanröja, och de fick 100 poäng att fördela mellan dessa hinder. Då framkom att det är väldigt viktigt att kunna hitta en struktur för samverkan och samarbete. Många gav exempel från pandemin. Det var inte krig under pandemin, men under pandemin behövdes en produktionsomställning. Några goda exempel finns, och där det inte finns goda exempel handlade det i stor utsträckning om att man inte hittade varandra i strukturen.

Sedan kom frågan om sekretess, säkerhetsskydd och informationsdelning upp. Det finns en känsla av att man inte vet vad man behöver veta för att kunna bidra och inte är med där det här diskuteras. Men det handlar också om att man rapporterar men inte vet vad man rapporterar till. Man vet inte, för man får ingen information tillbaka. Det här är en viktig fråga.

Därefter kommer upphandling. Ni kommer ihåg att regioner och kommuner står för 80 procent, det vill säga 900 miljarder om året. Vi går på pris. Jag har ett exempel från Gotland som gäller tvätt. Regionen tvättar all tvätt från sjukhuset på fastlandet. Tvätten åker båt. Det räcker att den där båten inte går för att vi inte får tvätten utförd. Om vi hade haft beredskap som kriterium hade det sett annorlunda ut. Det är alltså oerhört viktigt med en förståelse för incitament och styrning i system som dessa, och det lyfter näringslivet upp.

Sedan kommer frågan om finansiering. Den är viktig men kommer inte alltid först, utan de första frågorna är: Vad behövs? Vem ska jag prata med? Hur kan jag bidra? Frågorna är ungefär i den ordningen.

Brist på förtroende trodde vi kanske skulle komma högt. Som en konsekvens av att hindren inte undanröjs eller att man inte hittar strukturer kan förtroendet komma att påverkas.

Vi skulle vilja kunna säga: "Nu får ni sluta exemplifiera med Finland! Också vi har en modell för försörjningsberedskap." I Finland har man The National Emergency Supply Agency, som har en struktur för samverkan med näringslivet och har haft det över tid. Det finns en struktur för lagring och så vidare. Vi vill kunna leverera en modell för det svenska systemet där näringslivet är integrerat.

Först ska sägas att vi ju ska vara klara i november, så det hela kan komma att påverkas på olika sätt. Vi har dock en tankemodell. Mitt på den bild som jag nu visar finns åtta sektorer som är ungefär desamma, men inte riktigt, som de tio. Vi tycker att man ska bygga ett system på de sex mest samhällsviktiga verksamheterna av de tio som i dag är väldigt viktiga för näringslivet.

Vi vet dock att regeringen är på väg att fatta beslut om två nya sektorer som kommer att vara helt avgörande för arbetet. En handlar om att industri, bygg och handel måste kunna hitta in i en sektor. Den andra handlar om internationell handel. Vi föreslår att den här strukturen av sektorsmyndigheter ska vara central för arbetet framåt.

Vi pekar också ut MSB:s tvärsektoriella roll. MSB ska vara nod, och ett väldigt viktigt värde som näringslivet tar upp är: Vi kan mycket väl bidra i sektorerna, men vi är så beroende. Maten kommer tack vare transporter och energi. Vi fixar maten, men vi vill försäkra oss om att det finns ett tvärsektoriellt arbete i flödena. Oerhört viktigt! MSB har en sådan roll, som vi ser det.

Vi anser också att länsstyrelserna ska inrätta näringslivsråd. Då kommer vi långt ut. Kommunerna kan ställa rättmätiga krav på att länsstyrelserna ska samordna det arbetet. Här kan väldigt mycket hända, i det här arbetet – och kom ihåg de 80 procenten! Här kan väldigt mycket lösas, så vi ser för oss tvärsektoriellt arbete så långt ut som möjligt och sammanhållet av MSB.

Vi kan också säga att vi ... Jag skulle kunna visa en bild, men jag vill inte göra det därför att den är lite tidig. Men säg att vi får frågan hur det går och hur det ser ut i dag. Om vi då jobbar med gult, grönt och rött skulle vi kunna säga att det här arbetet överlag har kommit lite längre än vi trodde. Några är faktiskt gröna. Vad betyder grönt? Jo, det betyder att samverkan är igång. Man har hittat varandra inom sektorerna. Det ser vi till exempel i beredskapssektorn Transporter, vilket vi också hörde tidigare i dag.

Vi ser att det finns inom elektronisk kommunikation och post, och där kan vi se att man har lagstöd för att samverka med näringslivet och att man har incitamentpengar. Viktigt!

Vi ser det också inom finansiella tjänster. Där är det faktiskt näringslivet självt som driver på väldigt mycket för att komma in i sektorn.

Det är mycket som är gult, och några är faktiskt röda. Sektorerna som inte finns är såklart röda. Sedan är det faktiskt så att det är ett antal forum som är igång men inte adresserar de frågor som behöver adresseras.

Vi kan väl säga lite grönt, mycket gult, somligt rött och faktiskt lite mer halvfyllt glas än vi trodde när vi började.

Med det tänker jag att jag ska avsluta, för jag är på minus 1.29.

Vice ordföranden: Då går vi vidare till Carl Fredrik Graf, särskild utredare i Utredningen om kommuners och regioners beredskap.

Carl Fredrik Graf, Utredningen om kommuners och regioners beredskap: Tack, ordförande, för möjligheten att presentera utredningens förslag!

Jag vill säga inledningsvis för er som inte känner mig att jag bland annat varit landshövding i Östergötland och kollega som civilområdeschef med Lena men i det sydöstra området.

Utredningen fick sitt uppdrag i mars 2023, och vi lämnade vårt betänkande till ministern för civilt försvar i september 2024. Det har nu varit ute på remiss. Remisstiden gick ut i februari, och jag gissar att ärendet nu bereds på Regeringskansliet.

Utredningen var enig om sina förslag. Det finns ett särskilt yttrande från SKR, och det lilar rätt väl med vad ordföranden sa här tidigare om att det behövs mer pengar än de som utredningen har tänkt sig. Det kan man väl säga är den korta bakgrunden.

Nu ska vi se vart jag ska rikta den här för att byta bild. Man får försöka flera gånger och vara lite ihärdig, men det präglar ju också arbetet med civilt försvar.

Lagförslaget är ett komplett lagförslag med förordningstexter och ska från 2027 ersätta lagen om extraordinära händelser, LEH. Den stora skillnaden kan man väl säga är att lagstiftningen vi föreslår tar höjd för höjd beredskap i en helt annan omfattning än lagen om extraordinära händelser gjorde.

Det finns ett antal generella verksamhetskrav som vi tar upp. Vi har också vissa särskilda verksamhetskrav på detaljnivå. Vi talar om arbetsformer i

kommunerna. Vi konstaterar att den här lagen är lite mer ändamålsenlig och utförlig än vad LEH var.

Jag vill också peka på några avgränsningar och sådant som vi inte haft i uppdrag att gå in på. Det gäller privata aktörers utövande av samhällsviktiga funktioner, och inom den kommunala och regionala sektorn är det framför allt hälso- och sjukvård och skola.

Här hoppas jag lite grann på dig, Charlotte – att du när du går vidare i ditt arbete också tar hänsyn till vård- och omsorgsföretagen. Vi säger att regeringen behöver utreda vidare hur det ska läggas upp. Vi har vissa idéer om hur man skulle kunna göra, och det kan jag i så fall återkomma till.

Vi har heller inte med de krav som föranleds av Försvarsmaktens krav och Natomedlemskapet.

Under utredningstiden kom det här med styrformer upp rätt ofta, alltså gemensam nämnd och sådana saker. Det får kommunerna styra via sina ägardirektiv.

Vi föreslår att lagen ska heta lagen om kommuners och regioners grundläggande beredskap inför fredstida krissituationer och höjd beredskap. Orkar man inte komma ihåg det kan man använda akronymen LKRB.

Ikraftträdande med normal beredningstid i Regeringskansliet skulle kunna vara den 1 januari 2027. Vi har också förslag om att länsstyrelserna ska tillsynsa verksamheten, men för att prioritera förmågeuppbyggnad säger vi att det kan träda i kraft två år senare.

Den här lagen har ett övergripande syfte eftersom en lag inte kan innehålla alla detaljregleringar. Har man då ett övergripande syfte kan kommuner och regioner agera utifrån det. Syftet är att värna människors liv och hälsa, upprätthålla grundläggande värden i samhället och rädda egendom och miljö.

Vi anser att man ska mönstra ut begreppet extraordinär händelse och ersätta det med ”fredstida krissituation”. På det viset använder vi samma begrepp som de statliga myndigheterna, och det är praktiskt. Då vet man vad man talar om oberoende av vilken nivå man befinner sig på.

Vi föreslår också att planeringsbegreppet kvalificerad fredstida krissituation ska införas för att indikera att det finns fredstida krissituationer som är så allvarliga att de inte är en vanlig fredstida krissituation och heller inte höjd beredskap. Det behöver man också ha en planeringshorisont för.

Det här är lite omdiskuterat. Det finns en annan utredning som talar om begreppet allvarlig fredstida krissituation. Men det kommer regeringen naturligtvis att lösa på ett bra sätt.

Vi säger att man ska ha grundläggande förmåga att upprätthålla sina samhällsviktiga verksamheter på ett ändamålsenligt och likvärdigt sätt. Då vill jag säga att likvärdigt inte innebär samma sätt för alla 290 kommuner. Men invånare ska kunna känna att de utifrån de förutsättningar som finns i just deras kommun på ett likvärdigt sätt erbjuds skydd eller hjälp i händelse av den här typen av situationer.

Kommunernas strategiska utsatthet har ju betydelse i den här planeringen. Vi säger i utredningens betänkande att man nog behöver göra en lite mer

grundläggande kartläggning, för det ser annorlunda ut i Karlskrona, Karlshoga, Linköping och naturligtvis huvudstaden än i en glesbygdskommun som inte har försvarsviktig verksamhet och inte har någon viktig hamn eller infrastrukturanläggning. Det kan man ta hänsyn till i planeringen när man lägger upp detta.

Annars är tanken att man utifrån sina förutsättningar och situationer ska kunna agera relativt självständigt. Jag ser också det här utredningsförslaget som ett första steg.

Några generella verksamhetskrav: Man ska kunna ha risk- och sårbarhetsanalyser för att säkerställa kontinuitet och en övergripande planering, och man ska ha en plan för hur det här ska kunna genomföras. Skillnaden är det ska kunna ske också utifrån perspektivet höjd beredskap.

Man ska genomföra utbildningar och övningar, också ur perspektivet höjd beredskap. Vi slår fast att man har informationsskyldighet gentemot statliga myndigheter, vilket är nödvändigt för att de nationella myndigheterna ska kunna fatta relevanta beslut.

Vi säger att kommunerna i händelse av svårartade kriser ska ha informationsskyldighet gentemot allmänheten, för vi tror att allmänheten i första hand kommer att vända sig till kommunerna.

Vi säger också, och det är viktigt att komma ihåg, att förutom de här tre övergripande målen ska kommuner och regioner leva upp till de mål för civilt försvar som ni har beslutat om här i riksdagen – den 17 december, tror jag att det var. Det finns ju fyra mål. De ska också beaktas när man planerar sin verksamhet.

Sedan föreslår vi tre särskilda verksamhetskrav.

Kommunerna ska upprätta särskilda samlingsplatser. Det finns delvis i en del kommuner. Ibland kallas det trygghetspunkter, och i något län tror jag att det kallas SOT-punkter. Dit ska man som invånare kunna vända sig för att få information, kanske hjälp med att ladda telefoner och hjälp med basal hygien. I samband med utrymningar och sådant kan man också vända sig dit. Det finns preciserat lite grann vad det ska handla om, och det är viktigt att man känner att man har den möjligheten.

Kommunerna ska också ha ansvar för att hjälpa hjälpbehövande till skyddsrum eller skyddade utrymmen när det krävs, och de ska ha planering för utrymningar och inkvarteringar under höjd beredskap.

Kontinuitetshanteringen har vi skrivit om som central. Det är en skyldighet och en möjlighet, skulle jag också vilja säga, att samverka med berörda statliga myndigheter.

Hos kommunerna ska det också finnas en funktion för samordning av de frågor som är kopplade till civil beredskap i planeringshänseende, men jag ser det också som en ingång för externa aktörer att komma in i kommunerna och hitta rätt befattningshavare när det gäller den här typen av frågor.

Ett rätt skarpt förslag som jag tror är rätt centralt, inte minst för att upprätthålla försvarsviljan, är att kommunerna – när jag säger kommuner menar jag också regioner, vill jag bara göra tydligt – ska ha förmåga att tillhandahålla

måltider till de personer som finns i kommunernas försorg, antingen det är i skolan eller i hälso- och sjukvården, under två veckor utan hjälp utifrån. Det är ett rätt tydligt men också skarpt krav.

I nästa steg handlar det om att man ska kunna upprätthålla alla sina samhällsviktiga verksamheter under en längre tid.

Sedan finns det ett antal specialförfattningar som vi inte har gått in på, men det är viktigt att ha klart för sig vilka som gäller.

Vi föreslår att det här ska finansieras med generella statsbidrag, och då är det viktigt att länsstyrelserna får i uppgift att bedriva tillsyn. Men jag tycker att länsstyrelsernas viktigaste uppgift är att vara statens stödjande organ för kommuner och regioner i deras utvecklingsarbete.

Den finansiering vi föreslår är generella statsbidrag. Vi tror också att det behövs särskilda kostnadsersättningar och kanske investeringsbidrag, framför allt initialt, för att klara de ambitionsökningar som föranleds av detta betänkandes lagförslag. Det omfattar alltså inte speciallagstiftningarna eller andra delar.

Under åren 2027–2031 är det här kostnadsberäknat till 13,5 miljarder för kommuner och regioner, fördelat på de fem åren. För länsstyrelsernas del säger vi 530 miljoner i den bedömning vi har gjort.

Därmed gick jag i mål nästan på idealtid, ordförande.

Vice ordföranden: Det tackar vi särskilt för.

Då går vi vidare till dagens sista talare, som är sekreterare i Utredningen om det civila försvarets personalförsörjning.

Jonas Thelander, Utredningen om det civila försvarets personalförsörjning:
Tack för inbjudan och möjligheten att vara här!

Jag ska presentera några av förslagen och bedömningarna från Utredningen om det civila försvarets personalförsörjnings slutbetänkande *Plikten kallar!*

Särskild utredare här var Sören Öman, som är ordförande i Arbetsdomstolen. Han har tyvärr inte möjlighet att vara här i dag. Det är jag som är här som en av fem personer i utredningens sekretariat. Jag arbetar till vardags som utredare på Statskontoret. Vi hade också en expertgrupp och en referensgrupp till vår hjälp.

Betänkandet överlämnades den 23 januari och är nu ute på remiss.

Bilden visar några av punkterna i vårt uppdrag. Jag kommer inte att gå in närmare på dem, men utifrån vårt uppdrag kan man säga att arbetet i utredningen bestod av två huvudsakliga delar. Den ena var att på en övergripande nivå kartlägga behoven av personalförstärkning inom det civila försvaret vid höjd beredskap och att analysera hur de behoven kan tillgodoses. Den andra var att se över relevanta delar av regelverket för personalförsörjning av det civila försvaret.

Då kommer vi in på några av utredningens bedömningar och förslag. Jag kommer inte att hinna ta upp alla här, utan det blir ett urval av några av de viktigare.

Den grundläggande principen för personalförsörjningen av det civila försvaret bör som hittills vara att totalförsvarsviktiga civila verksamheter så långt det är möjligt bör bemannas med befintlig fredstida personal även vid höjd beredskap och vid behov med stöd av den allmänna tjänsteplikten.

Det här räcker dock inte alltid, utan ibland behövs det personalförstärkning utifrån vid höjd beredskap. I de fall där det behövs finns det ett antal möjliga verktyg för att tillgodose behoven av personalförstärkning. Jag kommer inte att gå in på alla här, det finns i betänkandet, men det kan vara till exempel avtal med frivilliga. Det kan vara anvisning med allmän tjänsteplikt genom Arbetsförmedlingen. Det kan vara civilplikt.

En sak som jag också vill nämna är att det är av central betydelse för personalförsörjningen att bemanningsansvariga i det civila försvaret, alltså aktörer som bedriver totalförsvarsviktig civil verksamhet som ska upprätthållas vid höjd beredskap, har en planerad bemannad krigsorganisation. På det sättet kan eventuella brister i bemanningen av krigsorganisationen upptäckas i fredstid och nödvändiga åtgärder vidtas för att säkerställa bemanningen.

Utifrån den kartläggning som vi gjorde inom utredningen av behoven av personalförstärkning vid höjd beredskap är utredningens bedömning att civilplikt behövs för att tillgodose behov av personalförstärkning i vissa verksamheter, även om behoven av personalförstärkning huvudsakligen kan säkras utan civilplikt.

Som vi varit inne på förut i dag är det redan i dag möjligt att skriva in totalförsvarspliktiga med civilplikt efter så kallad annan utredning. Det är alltså personer som redan har relevant kompetens inom två verksamhetsområden: kommunal räddningstjänst och elförsörjning. Men nu bedömer utredningen att civilplikten bör aktiveras brett i det civila försvaret.

Det innebär bland annat att det bör finnas en skyldighet för totalförsvarspliktiga att fullgöra en längre grundutbildning med civilplikt efter mönstring, det vill säga att ungdomar åter ska kunna skrivas in efter mönstring för grundutbildning med civilplikt.

Civilplikt ska dock inte vara en generell lösning utan bör bara vara aktuell för vissa specifika verksamheter där behoven av personalförstärkning inte kan tillgodoses på andra sätt eller där det finns särskilda skäl för civilplikt.

Utifrån detta föreslår utredningen att införandet av utökad civilplikt ska inledas på fem prioriterade områden. Jag kommer snart att komma in på vilka de är. På några ytterligare områden bör behovet av civilplikt utredas närmare. Vi föreslår också vissa förändringar i totalförsvarspliktsförordningen gällande vilka verksamheter som civilplikt får fullgöras i inom det civila försvaret.

Utredningen anser också att de frivilliga försvarsorganisationerna och deras medlemmar bör kunna få en större roll för personalförsörjningen av det civila försvaret. Vi föreslår därför ett uppdrag till MSB i samverkan med Försvarsmakten att utreda hur deras roll kan stärkas.

Då kommer vi in på de fem prioriterade områdena där utredningen bedömer att det finns tillräckliga underlag för att redan i dag bedöma att civilplikt är nödvändig. För de här områdena föreslår utredningen att ansvariga myndigheter ska få i uppdrag av regeringen att utreda hur civilplikt kan utformas och införas.

Ni ser på bilden att det gäller kommunal räddningstjänst. Ansvarig myndighet som vi anser bör få uppdraget står inom parentes efteråt. Det är MSB i det fallet. Vi har också elförsörjningsområdet, hälso- och sjukvård, elektroniska kommunikationer och bevakningsverksamhet. De två sistnämnda finns i dag inte på listan över områden där civilplikt får fullgöras. Vi föreslår att de läggs till.

På några ytterligare verksamhetsområden visar kartläggningen att det kan behövas civilplikt, men vi anser att det behöver utredas närmare av ansvariga myndigheter om så verkligen är fallet och även om det är lämpligt. Jag har de områdena på bilden här. Det gäller till exempel befolkningsskydd och transportområdet plus några ytterligare områden.

Att införa civilplikt efter mönstring kräver en hel del förberedelser, både utredningsarbete och praktiska förberedelser i många fall. Det tar tid, så utredningens uppskattning är att det kan ta mellan tre och fyra år att införa civilplikt efter mönstring och innan grundutbildning med civilplikt efter mönstring kan påbörjas.

Civilplikt efter annan utredning än mönstring bör som regel kunna gå snabbare att införa och dessutom vara billigare. Utredningens bedömning är att det kanske inte är lämpligt inom alla verksamhetsområden men förmodligen inom vissa.

Utredningen landade vidare i bedömningen att arbetet med att utreda och implementera civilplikt behöver hållas ihop på central nivå för att det inte ska spreta för mycket. Utredningen föreslår därför att regeringen ska ge MSB ett sådant sammanhållande uppdrag.

Utredningen bedömer också att det behövs en tydligare struktur för inriktning och samordning av personalförsörjningsfrågor i det civila försvaret än vad som finns i dag. I dag saknas en tydlig plats för de här frågorna i beredskapsstrukturen. Utredningen bedömer därför att en funktion eller en sektor för personalförsörjning behövs.

Sedan kommer vi in på något som inte berör civilplikten. Det är förslag på förtydliganden och förändringar av regelverket för det civila försvarets personalförsörjning. Utredningens bedömning här är att det behövs en tydligare terminologi vad gäller frågan om krigsplacering och registrering av personal inom det civila försvaret.

Utredningens bedömning är att ordet krigsplacering inom det civila försvaret bör reserveras för krigsplacering enligt totalförsvarspliktslagen, det vill säga krigsplacering med civilplikt i det här fallet.

Utredningen föreslår också att ett nytt begrepp ska införas, beredskapsregistrering, för att beteckna Plikt- och provningsverkets övriga registrering av personal inom det civila försvaret. Här är det viktigt att notera att utredningens

förslag om ändrad terminologi inte berör det militära försvaret utan endast det civila försvaret.

För det civila försvaret bör enligt utredningens mening enbart de som vid höjd beredskap ska tjänstgöra hos någon annan än den ordinarie fredstida arbetsgivaren beredskapsregistreras, alltså inte ordinarie personal. Här rådde dock viss oenighet i expertgruppen. Tre av utredningens experter från Plikt- och prövningsverket, Försvarmakten och Arbetsförmedlingen lämnade in särskilda yttranden. De förordar att alla som ingår i en planerad krigsorganisation i stället ska registreras hos Plikt- och prövningsverket och att det förfarandet ska kallas krigsplacering även inom det civila försvaret. Utredningen lämnar också två alternativa förslag till sitt huvudförslag eftersom det rådde viss oenighet här.

Vi lämnar en mängd ytterligare förslag som rör förtydliganden eller förändringar i regelverket för det civila försvarets personalförsörjning. Jag har tyvärr inte tid att gå in på dem här, men de finns i betänkandet.

Med det tackar jag så mycket för mig.

Vice ordföranden: Då var vi färdiga med våra talare.

Vi ska nu gå över till en frågestund, där försvarsutskottets ledamöter kommer att få möjlighet att ställa frågor. Det kommer att ske i partistorleksordning, och vi kommer att ta frågorna tre åt gången.

För att ge utrymme för så många frågor som möjligt vill jag påminna alla om att formulera frågorna och även svaren så kort och koncist som möjligt för att ge alla partier möjlighet att hinna ställa i alla fall en fråga.

Johan Andersson (S): Min fråga går till SKR.

Nu på förmiddagen har vi fått en bra bild av de behov som finns när det gäller civilt försvar.

Statsrådet Bohlin inledde med det som gäller finansieringen. Vi ser 15 miljarder i slutet av denna planperiod.

Vi fick en bra beskrivning, tycker jag, av Anders Henriksson av exemplet Jönköping som han har tittat särskilt på. Min fråga till SKR är kort och koncist: Kommer pengarna att räcka i den här delen, med allt som är?

Göran Hargstam (SD): Herr mötesordförande! Tack till samtliga föredragande för intressanta föredragningar!

Min fråga går till Carl Fredrik Graf och eventuellt Charlotte Petri Gornitzka.

Från årsskiftet har regeringen äntligen genomfört det efterlängtade snabbspåret för miljöprövningar. Det kallas förordningen med särskilda bestämmelser om anmälan av vissa försvarsverksamheter.

Finns det ett behov av ett snabbspår även för kommuner och regioner och näringslivet, och föreligger det hinder för att snarast genomföra detta?

Jörgen Berglund (M): Ordförande! Tack till alla föredragshållare! Det var mycket intressant.

Min fråga går också till SKR och är också på temat finansiering.

Låt mig först säga att jag har full förståelse och tror att det är nödvändigt med mer pengar till Sveriges Kommuner och Regioner. Jag ska också säga att jag har varit kommunstyrelseordförande och vet hur svårt det kan vara att få ihop en kommunal budget.

Med det sagt noterade jag bland annat redovisningen från näringslivet av vilka utmaningar man ser, där frågan om finansiering kom först på fjärde plats. Men jag uppfattar att mer pengar är SKR:s huvudpoäng. Då blir min fråga hur SKR arbetar med att stödja kommuner om det inte kommer mer pengar. Vilka åtgärder kan man då vidta?

Det staten gör nu på nationell nivå är att omprioritera utgifter för att ha råd med satsningar på andra områden. På vilket sätt arbetar SKR med de frågorna?

Vice ordföranden: Jag nås av nyheten att SKR:s representant Anders Henriksen har avvikit från mötet. Men det finns en annan representant som skulle kunna ställa upp och ta detta. Kan du kanske ta första och sista frågan på ett bräde?

Ann-Sofie Eriksson, Sveriges Kommuner och Regioner: Ja, jag kan ta båda. Vi bedömer inte att de här pengarna räcker. Det gör inte heller de 13,5 miljarder man haft med i konsekvensbeskrivningen för Carl Fredrik Grafts utredning. Där har man inte haft med grundfinansieringen att man behöver ha el, värme och vatten i lokalerna. Man kan inte bara ha måltiderna, utan det här måste ha en funktionalitet så att äldreomsorg och barnomsorg och de funktionerna kan fungera i kommunerna. Det är något helt annat om man ska klara ödrift i ett par veckor.

När det gäller det andra vi gör försöker vi givetvis stödja kommunerna så att inte alla tar samma resa utan vi kan använda dem som kommit längre i den här trappan så att man kan ta deras verktyg och dokument och använda dem för att gena så mycket som möjligt och använda materialet på så sätt. Men det är ju också så att man har olika förutsättningar. Det är svårt att ta från den ordinarie delen till civilt försvar, som är en ny uppgift. Men vi försöker på så sätt bidra så att man gör det så effektivt som möjligt, och det kommer att vara en viktig bit i uppbyggnaden. Därför tror vi att man måste jobba mycket med samarbete på regional nivå på olika sätt så att det blir en effektiv och kostnads-effektiv uppbyggnad av det civila försvaret.

Carl Fredrik Graf, Utredningen om kommuners och regioners beredskap: Herr ordförande! Jag uppfattar att frågan om miljöprovning handlar om övnings- och provningsverksamhet kopplad till framför allt Försvarsmaktens och Materielverkets insatser. Det berörs inte av vår utredning.

Om det behövs ett snabbspår för kommunerna tror jag att MSB lite grann var inne på. Jag tror att man kan göra en hel del saker inom ramen för egna initiativ. Jag nämnde eller tänkte i alla fall nämna några kommuner som har gjort ganska mycket. Jönköping var ett exempel. Linköping känner jag väl till. Där har man med kommunala medel gjort mycket för att skapa särskilda samlingsplatser med mera och bygga upp en organisation.

Slutsatsen och min bedömning är att det lagstiftningsmässigt inte finns något hinder som är kopplat till samma sak som miljöprövningen. Men insatser går det att göra. Det har man gjort i flera kommuner där det finns anledning att göra dem. Har man då den här ramlagstiftningen i botten tror jag att man förstår vad det är som är huvudsyftet med de åtgärder man ska vidta och kan agera utifrån det.

Hanna Gunnarsson (V): Tack för väldigt intressanta föredragningar!

Det är helt uppenbart att välfärden är ryggraden, som jag tror att SKR uttryckte det, och grunden för det civila försvaret. Har vi inte en sjukvård som funkar nu har vi det inte heller sedan.

Min fråga går till MSB:s gd. Du nämnde att du har påbörjat nära dialoger med kommunerna. Jag skulle vilja höra lite mer om hur de går, om du kan säga vad de innehåller och vad du får för respons.

Mikael Larsson (C): Tack för jätteintressanta och bra dragningar!

Min fråga går till Jonas Thelander, sekreterare i Utredningen om det civila försvarets personalförsörjning. Jag undrar om ni i utredningen har tittat på säkerställande av personal till lantbruket vid höjd beredskap och dylikt. Det är viktigt att hålla igång livsmedelsproduktionen.

Jag vet att Lantbrukarnas Riksförbund är inne på att man vill kunna krigsplacera sin personal. Har ni lite mer generellt tittat på att säkerställa personal i lantbruket vid höjd beredskap eller krig?

Mikael Oscarsson (KD): Jag instämmer i tacket till alla föredragshållare.

I all verksamhet, inte minst försvar och civilt försvar, är övning centralt. Det är där vi kan se vad som är toppen, vad som är så där och vad som faktiskt är botten. Vi har förstått att allt detta finns.

Jag vill rikta min fråga till Lena Rådström Baastad, som är landshövding och civilområdeschef. Hur är det egentligen med övningar?

Jag vill också ställa en fråga till SKR. Det är sant det som sägs om att Jönköping är ett bra exempel och att Västerås är ett annat bra exempel, men det är väldigt olika i olika kommuner. Har ni tittat något på att ha en lägstanivå som även mindre kommuner bör hålla?

Även Mikael Frisell kan eventuellt få kommentera de sakerna.

Mikael Frisell, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap: Herr ordförande! Jag börjar med frågan kopplad till dialog med kommuner. De initiativ som jag tar nu och som jag nämnde i mitt tal är i sin linda. Det innebär inte att vi ska åsidosätta den civila ledningskedjan, utan det är för att facilitera så att det går snabbare framåt.

Jag har några exempel på vad jag har gjort och vad jag ska göra. Jag har via SKR informerat samtliga kommuner och pratat utifrån mitt perspektiv om vad som behöver göras och hur vi ska få till det. Jag har pratat i olika forum där SKR har utsett ett fyrtiotal kommuner och regioner som har varit med där, alltså individer.

Jag är på gång. Jag ska ha mer dialog med civilområdena och utse en kommun per civilområde och en storstadskommun, tillsammans med SKR. Kommunerna ska känna att det är någon på högsta nationella nivå som lyssnar när de uttrycker sina behov.

Jag har också fått igång ett samarbete kopplat till mitt sektorsansvar och mitt övergripande toppnodsansvar där kommunerna, via SKR, har möjlighet att lyfta upp vilka behov som finns så att de kan omhändertas i kommande planering när vi ska satsa på särskilda åtgärder, om det kommer mer pengar.

Det pågår alltså en dialog som är i sin linda. Det är det jag kan svara just nu.

Vice ordföranden: Då går vi över till Mikael Larssons fråga som var ställd till sekreterare Jonas Thelander.

Jonas Thelander, Utredningen om det civila försvarets personalförsörjning: Vi har tittat på behoven av personalförsörjning, förstärkning, i alla beredskapssektorer och även i andra delar som ligger utanför beredskapsstrukturen. Vi har dock inte haft möjlighet att gå in i så stor detalj, utan vi har fått hålla oss på en övergripande nivå. Vi har fått bygga mycket på underlag från sektorsansvariga myndigheter och andra.

Vi har framför allt försökt titta på systemnivå var det finns behov av att göra förändringar i regelverket och var det finns behov av insatser från staten. Vår bedömning generellt för livsmedelsberedskapssektorn är att civilplikt inte behövs där, inte för tillfället i alla fall. Personalförstärkningar bör kunna lösas på andra sätt, till exempel genom frivilliga försvarsorganisationer. Det behövs ett ökat samarbete där. Det finns redan till viss del men kan behöva stärkas.

En viktig sak som vi har sett är det som Mikael Larsson var inne på – att man kan säkerställa att den personal som arbetar inom jordbruket i fredstid kan göra det också vid höjd beredskap. Absolut, men vi har inte föreslagit någon ny lagstiftning, regelförändringar eller så på området.

Veterinärverksamhet är en viktig del. Det finns redan på listan över verksamheter där civilplikt får fullgöras i dag. Om civilplikten aktiveras brett i enlighet med vårt förslag finns den alltså på listan, även om vi i det här läget inte föreslår att den ska vara något av de prioriterade områdena.

Vice ordföranden: Då går vi vidare till Mikael Oscarssons fråga, som i första hand var ställd till landshövding Rådström Baastad.

Lena Rådström Baastad, Länsstyrelsen i Örebro län, Mellersta civilområdet: Tack så mycket för frågan!

Jag sätter först på mig hatten som landshövding. Vi har, på samma sätt som vi har ett totalförsvarsråd för civilområdet, ett regionalt råd där vi har med samtliga kommuner med frivilligorganisationer med mera. Där går hela arbetet ut på att vi behöver lära av och hjälpa varandra. Några kommuner har kommit längre – bra, dela med er av den kunskapen! Men man ska också som kommun kunna säga: Vi behöver hjälp med det här.

Vi hade en övning senast i höstas där det verkligen gick ut på inkallelse. Hur hanterar man som kommunstyrelseordförande Rakelsystemet? Vad är det man förväntas göra vid höjd beredskap? Vad är samhällsviktig verksamhet? Det är väldigt konkret som vi försöker lära av varandra.

Jag blir ganska stolt när en kommunstyrelseordförande på sittande möte kan säga: Jag hoppas verkligen att kriget inte slår för hårt mot vår kommun, för då skulle alla dö därför att vår beredskap är så dålig. Hjälp oss! Vi har tagit jättekiv bara från att man kan säga den kommentaren.

Vi gör samma sak på vårt totalförsvarsråd inom civilområdet. Vi övar, och vi har vår plan för att pröva ledningskedjan. Det blir intressant när vi sitter i en övning där mandatet kanske inte är givet men där vi till slut landar i: Hallå, om det är krig – hoppa grupparbetet, för vi måste gå till beslut.

Det sker alltså mycket övning där vi konkret verkligen ska lära av varandra.

Mikael Frisell, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap: Övningar är helt centralt för att vi ska stärka förmågan. Just nu planerar MSB tillsammans med berörda aktörer i systemet Övning av totalförsvar 2027. Det är en resa framåt med övningar 2025–2026 som ska bygga mot den större totalförsvarsövningen 2027.

Det är helt centralt att vi övar för att stärka förmågan.

Emma Berginger (MP): Tack så jättemycket för intressanta föredragningar, och tack för era insatser för att stärka Sveriges beredskap och det civila försvaret!

Jag skulle vilja ställa en fråga till gd för MSB och gd för Försvarsmakten. Jag tar avstamp i det breda perspektivet på säkerhet och vår förmåga att se alla hot. Även om vi har ett mycket allvarligt säkerhetspolitiskt läge tar till exempel inte klimatförändringarna paus. De kan fördjupa och förvärra existerande konflikter och skapa sårbarheter som kan utnyttjas av antagonister.

Därtill har vi de hybrida hoten – antagonistiska handlingar och aktiviteter som sabotage, cyberangrepp och påverkansoperationer. De är nog så hotfulla, även om de är under gränsen för väpnat angrepp, och de pågår redan i dag.

Sveriges beredskapssystem gör stor skillnad på det normala läget och den höjda beredskapen. På samma sätt gör vi också stor skillnad mellan krisberedskap och civilt försvar, även om vi vet att de hänger ihop och utgör två viktiga delar på samma skala.

Därför vill jag fråga gd för MSB: Hur arbetar MSB för att brygga över gapet mellan krisberedskap och civilt försvar och mellan normallägets alla gråskalor och höjd beredskap? Finns det några reformer som ni efterfrågar från politiken?

Gd för Försvarsmakten vill jag fråga: Hur kan Försvarsmakten arbeta för att bistå samhället för att möta hot i hela konfliktskalan, även under gränsen för väpnat angrepp?

Gulan Avci (L): Jag vill också börja med att tacka för alla bra dragningar och rikta ett tack i synnerhet till generaldirektören för MSB för tydligheten om att vi alla behöver kliva fram och ta ett gemensamt ansvar för totalförsvaret.

En viktig förutsättning för att hålla ihop samhället och försvara tilliten är förtroende för att det civila försvaret ska fungera och för att människor ska vilja följa instruktioner, bidra och känna sig som en del av samhället.

I en del utanförskapsområden har vi genom åren sett hur desinformationskampanjer har påverkat sammanhållningen på ett ganska allvarligt sätt. Miss-tron har vuxit. Det är en allvarlig utveckling för sammanhållningen i samhället.

Med anledning av desinformationskampanjerna, inte minst LVU-kampanjen, undrar jag: Hur bedömer MSB sina möjligheter att verka i en samhällskontext där desinformation kan påverka förtroendet för myndigheter, särskilt bland grupper där tilliten till samhället och dess institutioner redan är låg?

Vice ordföranden: Det var flera frågor till Frisell, som får börja. Baka gärna ihop båda ledamöternas frågor i ett paket!

Mikael Frisell, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap: Jag börjar med frågan om alla hot, hur vi jobbar och hur vi ser på det. Först och främst gör vi en kulturförflyttning i hela det civila försvaret nu där vi utgår från krigets krav och att det är dimensionerande, worst case scenario. Det innebär inte att vi bortser från fredstida kriser. Vi ser att vi, om vi klarar av det värsta, kommer att kunna hantera en fredstida kris, en naturkatastrof eller vad det nu än är.

Sedan har vi, som ledamoten sa, de hybrida attackerna. Det är inte bara hot, utan det är attacker som pågår nu. Vi hörde vad statsministern sa i Sälen. Vi har sedan i februari samlat det operativa chefsforumet i det civila försvaret

tillsammans med Försvarsmakten och alla operativa chefer för att diskutera hybrida hot.

I det här fallet har vi tittat på undervattensinfrastruktur. De har jobbat och kommer att redovisa sina slutsatser på mitt nästa civila beredskapsråd. Men jag kan säga så här: Vi har tittat på vilka verktyg vi behöver ha i verktygslådan. Vi har tittat på om lagstiftning behöver förändras eller inte. Det är glädjande att kunna säga att den första erfarenheten är att vi inte behöver ändra någon lagstiftning. Även om det är svartvitt med fred och krig och vår lagstiftning kommer vi att kunna hantera de hybrida hot som vi nu har resonerat om genom den gällande lagstiftningen.

Sedan behöver vi bredda och prata om fler hot, inte bara undervattensinfrastruktur, men det pågår arbete där hela det civila försvaret med sektorsansvariga myndigheter, Civos och Försvarsmakten är inblandade.

Den andra frågan, kopplat till förtroende och hur vi ska jobba i samhället, är jättebra men mycket svår att svara kort på. Jag känner så här: I grunden har vi ett välfungerande samhälle där det finns en stor tillit mellan individ och individ och mellan individ och stat.

Vi såg dock, till exempel när vi skickade ut broschyren, att vi fick reaktioner i vissa samhällsgrupper, ungefär så här: ”Vad vet staten nu som den inte har sagt till oss?”, när vi egentligen bara ville att man skulle påbörja sin hemberedskap. Det är grupper och platser i samhället där man kanske kommer från krigshärdade områden där man har haft en annan syn på stat och demokrati och där det kanske inte har funkat på samma sätt.

Detta är en central fråga där vi behöver tänka på hur vi får med alla grupper i samhället när vi ska bygga ett starkt civilt försvar, eftersom alla i samhället är en del av det civila försvaret. Vi behöver därför lägga mer fokus på det. Jag och gd för MPF, Myndigheten för psykologiskt försvar, har bland annat pratat en del om hur vi behöver ta oss an det här. Vi behöver hjälp av MPF om vi ska ta nästa steg.

Vice ordföranden: Sedan fanns det ytterligare en fråga från Emma till generaldirektör Granholm.

Mikael Granholm, Försvarsmakten: Det är verkligen så att klimatförändringarna påverkar både det militära hotet och förutsättningarna för Försvarsmaktens verksamhet. Vi behöver ha med det hela tiden, både här och nu och i vår framåtblick.

Jag uppfattar att frågan var vad Försvarsmakten kan göra för att stödja andra aktörer som drabbas av klimatförändringar. Det ryms inom det stöd till samhället som Försvarsmakten ska kunna erbjuda. Om det är översvämningar eller något annat där man behöver våra resurser är hela tanken att Försvarsmakten i fredstid ska kunna stödja det civila samhället.

Sedan har vi förstås också ett ansvar och ett egenintresse av att hela tiden följa teknikutvecklingen för att minska klimatavtrycket, för det kommer att

påverka oss också. Om infrastruktur för fossila bränslen inte längre finns därför att det civila samhället har ställt om från det får vi problem. Samtidigt har vi i dag inget bättre alternativ än fossila bränslen med de särskilda krav som vår verksamhet ställer.

Detta är alltså något som involverar oss och försvarsindustrin. Klimatfrågan är central även i vår verksamhet.

Lena Johansson (S): Tack för bra dragningar! Vi har varit inne lite på det där. Min fundering gäller den övergripande geografiska analysen av behovet hos kommuner. Vad är det man behöver rampa upp? Vilken kommun och vilken region behöver göra vad utifrån beredskapshöjande åtgärder?

Min fråga går till Johan Berggren, i absens av statsrådet. Har man gett något särskilt uppdrag, eller har man från regeringens sida påbörjat någon form av geografisk analys som ska ligga till grund för olika insatser så att alla inte gör allt utan alla gör rätt saker?

Göran Hargestam (SD): Ordförande! Jag ställde en fråga som riktades till Carl Fredrik Graf tidigare, om snabbspåret. Jag ställde även en fråga till Charlotte Petri Gornitzka när det gäller näringslivet. Jag skulle vilja ställa samma fråga: Finns det ett behov för näringslivet att få ta del av ett snabbspår liknande det som Försvarsmakten har fått nu? Föreligger det några hinder för att genomföra ett sådant snabbspår för näringslivet?

Camilla Brunsberg (M): Tack för bra föredragningar!

Jag har en fråga som går till statssekreterare Johan Berggren, och den handlar om cybersäkerhet. Vi ser hur digitaliseringen skapar stora möjligheter men också nya sårbarheter. Hela den här förmiddagen har handlat om hur vi bygger upp en robusthet i vårt samhälle.

Det är glädjande att regeringen har prioriterat cybersäkerhet genom en cybersäkerhetsstrategi, tillhörande handlingsplan, ökade resurser och också tydliga uppdrag. Cybersäkerheten berör all den verksamhet som vi har pratat om här i dag.

Det skulle vara intressant att höra lite mer om hur vi säkerställer att hela samhället har den kompetens och de resurser som krävs för att motstå och hantera cyberhot och hur vi ytterligare kan stärka stödet till kommunala och regionala aktörer i deras roll inom ramen för cybersäkerhet och totalförsvaret.

Johan Berggren, Försvarsdepartementet: Tack så mycket för två bra frågor!

Jag börjar med den första frågan kopplad till geografi. Det är en jätteviktig parameter som ledamoten var inne på. Det är helt korrekt att alla delar av Sverige inte skulle drabbas på samma sätt. Det finns olika militärstrategiska behov och värderingar. Det är något som vi tänker på, och det tror jag att även Försvarsmakten, MSB och andra myndigheter gör.

När vi till exempel har gett uppdrag till MSB och länsstyrelser att titta på hur vi jobbar med skydd av civilbefolkningen, alltså skyddsrum, evakuering, utrymning och så vidare, har vi de facto lagt in parametern att alla delar av Sverige inte kommer att behöva utrymmas, förhoppningsvis. Man ska alltså titta på de områden som är mest hotade.

Jag pratade med utredaren Carl Fredrik i pausen om att olika kommuner har olika förutsättningar och olika riskbilder. Även där finns olika listor över vilka kommuner som vi behöver prioritera först.

När vi fördelar resurser från Regeringskansliet till både regioner och kommuner har vi faktiskt anpassat de fördelningsnycklar vi har för att, återigen, ta hänsyn till just militärstrategiskt utsatta platser. Det är alltså i högsta grad något som vi tar med oss när vi planerar, och vi kommer att behöva göra det ännu mer. Ledamoten har helt rätt.

Vad gäller cybersäkerhetsfrågan är det precis som du säger, Camilla: Hotbilden är tydlig och landskapet utmanande. Vi ser också, till exempel i Cybersäkerhetskollen och olika självskattningar, att det finns vissa större företag, större regioner och större kommuner som har bättre förutsättningar, medan det finns en lång svans av mindre kommuner och mindre företag som inte har resurser eller förutsättningar. Det är deras förmåga vi måste höja.

Detta gör vi på ett antal olika sätt. Det handlar om NIS2-lagstiftningen, som vi kommer att införa i Sverige i hyfsad närtid. Det är alltså en EU-reglering som vi ska införa. Det handlar också om vårt nya cybersäkerhetscenter 2.0, som ska jobba brett med att förstärka förmågan, men det handlar också om riktade satsningar.

I budgetpropositionen för 2025 tillförde vi medel för att MSB och så småningom FRA, som tar över centret, ska kunna göra en kartläggning av kommuner, apropå kommunernas behov, för att förstå bättre vilka kommuner som har större behov och sedan på sikt kunna sätta in mer riktade åtgärder.

Det är både en resursfråga och en fråga om hur ledningar, både myndigheters och företags ledningar, prioriterar cybersäkerhetsfrågan. Vi ser att alltför få ledningsgrupper lyfter fram cybersäkerhetsfrågor. Det finns saker man kan göra även utan resurser.

Vice ordföranden: Då har vi Göran Hargestams fråga kvar.

Charlotte Petri Gornitzka, Nationell rådgivare för stärkt privat-offentlig samverkan i totalförsvaret: Med risk för att jag tolkar frågan lite fel tänker jag försöka svara på den.

Näringslivet är i behov av högt tempo och lösningsinriktade sammanhang. Så som jag väljer att tolka frågan kan det handla om hur effektiva vi är i att väga av målkonflikter i de lokala och regionala sammanhangen. Här är styrsignalen till civilområden och länsstyrelser på det stora hela ganska tydlig: Länsstyrelserna ska ta en aktiv roll i att, med förtecken att bygga civilt försvar

och andra intressen, gå in och väga av de eventuella målkonflikterna. Det är en aktivare roll, om man vill se det så, och med högre tempo.

Det kanske inte är näringslivet som ska prestera ett snabbspår, utan det är förutsättningarna genom snabbspår för näringslivet som kan bli annorlunda. Jag väljer att svara det.

Sedan vill jag passa på att kommentera de geografiska aspekterna. Alla pratar om att alla ska med, så någon lägstanivå måste alla ge sig in i, så att säga. Där råder ingen diskussion.

Sedan, utifrån det vi ser på, där näringslivet kan ha en extra viktig betydelse här och nu utifrån ett geografiskt perspektiv, landar vi i till exempel vår hamn, som är ett blodomlopp till hela Norden. Det gäller inte minst Gotland, och också norra delen av Sverige, utifrån värdlandsstöd och andra behov. Det är ett perspektiv på geografisk inriktning.

Det är ett förslag, ska sägas. Det är alltså inget bestämt utan ett förslag. Så tar vi på olika sätt ansvar för att se över geografins olikheter när vi driver det här arbetet som helhet.

Hanna Gunnarsson (V): Det är väldigt många frågor man vill ställa, men vi har ju alla möjligheter att bjuda in många av er till utskottet i olika sammanhang. Jag tar därför en fråga som jag kan rikta till dem som kanske inte är i utskottet så ofta.

Det handlar om geografisk områdesindelning, alltså hur vi delar in vårt land i olika regioner. Det handlar inte om regioner som i sjukvården eller sekundärkommuner utan om hur vi delar in våra civilområden och våra militärregioner. Även andra myndigheter gör sådana uppdelningar. De ser olika ut, vilket också är en återkommande fråga i detta.

Min fråga är: Är det bra eller dåligt? Jag vill be Lena Rådström Baastad och kanske också Mikael Frisell från MSB att resonera lite om detta. Är det här ett problem? Behöver vi göra något åt det? Jag vet att regionindelning är en väldigt svår fråga.

Mikael Larsson (C): Jag har fortsatt en fråga på temat lantbruk och livsmedel, och jag tror att jag vill rikta den till statssekreteraren.

Som statsrådet visade tidigare är det på gång med spannmålslagring, vilket jag tycker är väldigt bra. Min fråga rör lagerhållning av insatsvaror till lantbruket men också, framför allt, drivmedel och prioritering av drivmedel till lantbruket vid höjd beredskap. Hur går det arbetet?

Mikael Oscarsson (KD): Jag tänkte fylla på lite där Mikael slutade. Vi vet att Finland har kommit mycket längre när det gäller sådant som insatsvaror och drivmedel. Kan man göra en liten jämförelse av hur det går för oss? De har haft det där under lång tid och har många månaders beredskap. Kan man fylla på om hur det går där?

Sedan ungefär ett år tillbaka är civilplikten återaktiverad. Den gäller exempelvis inom den kommunala räddningstjänsten. Jag vill ställa en fråga till SKR. Hur går det med den saken, även krigsplacering, lite generellt? Hur går det i kommunerna?

Kanske Mikael Frisell vill kommentera även de sakerna.

Lena Rådström Baastad, Länsstyrelsen i Örebro län, Mellersta civilområdet: Tack för frågan!

Geografin ser ut som geografin gör i indelningen. Det jag kan konstatera är att regeringen har skickat signalen att när myndigheter ska göra en översyn av den regionala nivån behöver de anpassa den utifrån civilområdesstrukturen.

Det är klart att det ibland hade varit en mycket enklare uppgift om den statliga indelningen av alla myndigheter såg likadan ut. I dag, om man lägger myndighetskartan över Sverige, blir det ett raster som gör det lite svårt att tyda.

Vi är ett ganska stort civilområde, och vi för vår del har bestämt oss för att dra fördel av att vi är många län i vårt område. Det är alltid någon som har kommit längre. Låt oss lära av dem som går före.

Vi söker samverkan med Trafikverket för att ge dem en möjlighet att delta i övningar som har den indelningen. Bra, låt oss använda oss av den. Vi har två militärregioner. Det kanske kan vara lite knöligt ibland, men å andra sidan får vi se att de behöver samverka ännu mer mellan sig så att de kan företräda varandra. Vi har tre polisregioner.

I den bästa av världar hade Myndighetssverige sett helt annorlunda ut, men det gör det inte. Det kommer att ta tid innan vi är där. Vi får bara göra det bästa av läget.

Mikael Frisell, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap: Jag tyckte att Lena uttryckte det på ett väldigt bra sätt. Det är klart att det hade varit enklare om vi hade delat in Sverige geografiskt på ett sätt. Då hade det varit enklare att leda. Då hade det blivit en enhetlig och tydlig ledning, men nu har vi det ju inte så. Då får vi anpassa oss efter det och inte problematisera att vi inte har det så. Precis som Lena säger ställer det kanske större krav på alla aktörer att jobba med samverkan och samarbete. Det var detta Lena visade på sin bild med de olika råden och aktörerna.

Jag har själv varit militärregionchef i norra Sverige. Där var det enkelt. Militärerna hade sin region. Jag hade fyra län. Polisen hade exakt samma indelning. På den tiden – mellan 2014 och 2018 – kunde vi jobba på ett enkelt sätt. Men nu är situationen inte så, och då får man anpassa sig.

Johan Berggren, Försvarsdepartementet: Tack, Mikael Larsson, för en bra fråga om jordbruket och hur vi tittar på olika delar! Du har helt rätt i att vi har valt att initialt prioritera spannmålsfrågor som en typ av snabbspår för att komma igång. Där sker väldigt mycket.

Vi hade ett möte nyligen med både Livsmedelsverket och Jordbruksverket och fick en avrapportering. I princip är analysarbetet klart. Nu handlar det om genomförande, vilket är väldigt positivt.

Du har också helt rätt i att vi måste bredda diskussionen till insatsvaror, drivmedel och även vissa produkter – ett tiotal eller tjugotal produkter – som kan ge oss den kaloribas vi behöver. Det ökar förvisso kostnaderna om vi breddar, men det ger också andra möjligheter att optimera mellan insatsvaror, spannmål och kolonialvaror. Det börjar vi titta på, för det ger oss bättre möjligheter.

Jag tror att vi, lite beroende på hur diskussionerna går här och hur vi väljer att prioritera, kommer att bredda diskussionen från spannmålslager, men det blir ytterst en resursfråga. Det gäller framför allt ambitionsgraden i termer av tid, alltså hur många månader vi ska ha lager för och för hur stor del av befolkningen. Då börjar kostnaderna sticka iväg rätt mycket. Det blir alltså en avvägning mot andra sektorer.

Men du har helt rätt i att det inte bara handlar om spannmål längre. Det har det väl aldrig gjort, men det kommer i bredare termer – policymässigt – att bli en bredare diskussion. Det var en bra fråga.

Sedan var det delvis en fråga till mig från Mikael Oscarsson kopplad till hur det går relativt Finland. Jag kan bara, lite som han var inne på, konstatera att Finland har varit the gold standard. Vi vet vilket system de har. Vi försöker komma i kapp, som Charlotte med flera har sagt.

Det är väldigt mycket som pågår inom försörjningsberedskapsområdet. Det finns ett antal utredningar. MSB och sektorsansvariga myndigheter får mer ansvar. Vi prioriterar mer resurser. Det är inte bara spannmålslager som byggs nu, utan vi bygger även lager inom sjukvården. Vi kommer att titta på andra sektorer. Återigen är det en resursfråga och en ambitionsfråga. Jag tycker absolut att vi börjar komma i kapp, men Finland har lite försprång.

Ann-Sofie Eriksson, Sveriges Kommuner och Regioner: Tack för frågan om krigsplacering! Många kommuner och regioner har kommit en god bit på väg med krigsplaceringar och jobbar med det. Men vi ser också att det troligtvis kommer förenklingar i den utredning som vi fick höra om här. Det ser vi som något bra. Vi har ännu inte hanterat remissen, men vi är positiva till detta.

Vice ordföranden: Där har vi kommit till vägs ände även för frågestunden. Jag tackar så mycket för detta.

Det är nu dags att runda av det offentliga sammanträdet. Utskottet kommer att återuppta sitt sammanträde i sessionssalen så snart vi har avslutat och lämnat lokalen.

Jag vill påminna om att det som sagts under sammanträdet har tagits upp stenografiskt och kommer att publiceras i en rapport från riksdagen. Sammanträdet har också spelats in så att man kan se det i efterhand på riksdagens webbplats.

Ordet går nu till min kollega Helén Pettersson, ledamot i försvarsutskottet, som ska knyta ihop dagen.

Helén Pettersson (S): Herr ordförande! Jag tänker inte ge mig på att försöka sammanfatta alltihop, men jag vill å hela utskottets vägnar säga stort tack till de gäster som har deltagit och har hjälpt oss att skapa en nulägesbild. Men precis som Mikael Frisell sa flåsar oss omvärldsläget i nacken, och det ser annorlunda ut varje dag. Var vi ligger i planering och hur långt vi har kommit när det gäller civilförsvar förändras ganska snabbt. Vi har i alla fall en dagsbild av läget.

Det är viktigt för oss i utskottet att hålla oss uppdaterade om vilka hinder som finns. Finns det politiska hinder som vi kan avhjälpa för att allt ska gå fortare och göras smidigare? Det är inte alltid pengar som är problemet. Det finns ibland andra saker som vi kan lösa på ett rimligt sätt. Därför behöver vi lyssna av läget emellanåt.

Det finns många olika typer av svårigheter. Helena Bouveng talade om den rapport som vi tog fram och som verkligen ger en ögonblicksbild av hur läget såg ut i september 2024. Men den är ändå väldigt intressant. I den har vi identifierat några bekymmer, som man kan läsa om där.

I rapporten beskrivs också ett annat bekymmer, som man inte kan läsa om på så många ställen. När jag fick det första utkastet av rapporten i min hand och läste det skrattade jag lite grann när vi hade vår första träff. Jag sa att jag hade kunnat lista ut vilken myndighet som var vilken utifrån hur man hade svarat på frågorna. Att gissa och peka ut myndigheter vore för övrigt ett roligt quiz för riksdagsledamöter.

Det finns väldigt tydliga och skarpa kulturskillnader mellan myndigheter. Det handlar om sättet att se både på sig själv och på andra. Det i sig är ett hinder som är väldigt svårt att lösa från politikens håll men som vi ändå noterar. Det gör det inte lättare när man gör en stor reform på området och ska dra åt samma håll. Om man ska lära känna varandra måste man förstå vilket språk de andra talar. Det här behöver få ta lite tid, vilket vi ju inte har. Det är onekligen en av de svårigheter som ligger i arbetets natur just nu.

Återigen: Stort tack för att ni tog er tid att komma och hälsa på hos oss! Jag är helt övertygad om att vi kommer att träffas igen på olika ställen. Tack också till ledamöterna för väldigt bra frågor under frågestunden och till övriga gäster som har kommit hit! Tusen tack för i dag!

Vice ordföranden: Även jag vill tacka för ett mycket bra sammanträde. Stort tack till alla som har deltagit i diskussionerna!

BILAGA

Presentationer från det offentliga sammanträdet

Bilder som visades av Carl-Oskar Bohlin, minister för civilt försvar

Ökad takt i förmågeutvecklingen i det civila försvaret

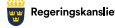
Carl-Oskar Bohlin, Minister för civilt försvar

Offentligt sammanträde, Förvarsutskottet 10 april 2025

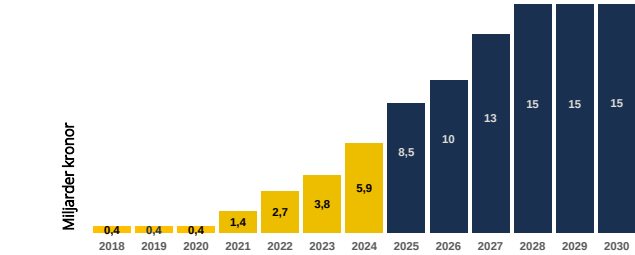
1

Allvarligaste säkerhetspolitiska läget sedan andra världskrigets slut

Historisk satsning på det civila försvaret

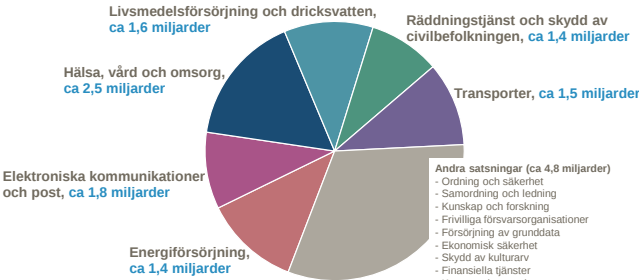
 Regeringskansliet

Försvarsdepartementet 3

Totala medel för civilt försvar 2028

15 miljarder kronor*

* Tidigare beslutade medel samt tillägg

 Regeringskansliet

4

Vi bygger motståndskraft – från nationell till regional och kommunal nivå

 Skydd av civilbefolkningen – aktivering av civilplikten, satsningar på räddningstjänst under höjd beredskap, upprustning av skyddsrum samt planering för utrymning och inkvartering

 Beredskapssystemets struktur - MSB som topp-nod för det civila försvaret, ökat antal beredskapsmyndigheter och förstärkning av beredskapssektorema

 Försörjningsberedskap och stärkt privat-offentlig samverkan – snabbspår, säkerhetslager, spannmålslager, robusta livsmedelsbutiker och en nationell rådgivare

 Cybersäkerhet - Ny nationell strategi för cybersäkerhet, NCSC under FRA huvudmannskap, kartläggning av kommuners tekniska cybersäkerhetsförmåga

 Psykologiskt försvar och försvarsvilja – Myndigheten för psykologiskt försvar, MSB:s nya version av broschyren "Om krisen eller kriget kommer", stort engagemang i FFO:er och civilsamhället

 Regeringskansliet

Försvarsdepartementet 5

Bilder som visades av Helena Bouveng (M), försvarsutskottets arbetsgrupp

SVERIGES
RIKSDAG

Försvarsutskottets uppföljning av det civila
försvaret – erfarenheter från tre
beredskapssektorer

SVERIGES
RIKSDAG

Strukturreformen – i kraft den 1 oktober
2022

- utökning av statliga myndigheters ansvar och uppgifter inom samhällets krisberedskap och civilt försvar
- utpekande av ett sextiototal beredskapsmyndigheter, indelning i tio beredskapssektorer och utpekande av tio sektorsansvariga myndigheter
- indelning av landet i sex geografiska områden (civilområden) med sex utpekade civilområdesansvariga länsstyrelser
- sammanhållande roll för MSB i den nya strukturen

Civil beredskap – krisberedskap och civilt försvar

SVERIGES
RIKSDAG

10 BEREDSKAPSSEKTORER

EKONOMISK SÄKERHET

Försäkringskassan

Arbetsförmedlingen
Pensionsmyndigheten
Riksgälden
Skatteverket
Statens servicecenter

ELEKTRONISK KOMMUNIKATION
OCH POST

Post- och telestyrelsen

MSB
Svenska kraftnät
Traffikverket

ENERGIFÖRSÖRJNING

Energimyndigheten

Energimarknads-
inspektionen
Strålsäkerhetsmyndigheten
Svenska kraftnät

FINANSIELLA TJÄNSTER

Finansinspektionen

Riksgälden
Riksbanken*

FÖRSÖRJNING
AV GRUNDDATA

Skatteverket

Bolagsverket
Lantmäteriet
Myndigheten för
digital förvaltning

HALSA, VÄRD
OCH OMSÖRG

Socialstyrelsen

E-hälsomyndigheten
Folkhälsomyndigheten
Läkemedelsverket

LIVSMEDELSFÖRSÖRJNING
OCH DRICKSVATTEN

Livsmedelsverket

Jordbruksverket
Länsstyrelserna
Naturvårdsverket
Statens veterinär-
medicinska anstalt

ÖRDNING OCH SÄKERHET

Polismyndigheten

Kriminalvården
Kustbevakningen
Säkerhetspolisen
Tullverket
Älvtätningsmyndigheten
Domstolsverket

RÄDDNINGSTJÄNST OCH SKYDD
AV CIVILBEFOLKNINGEN

MSB

Kustbevakningen
Länsstyrelserna
Polismyndigheten
Sjöfartsverket
SMH
Strålsäkerhetsmyndigheten

TRANSPORTER

Traffikverket

Luftfartsverket
Sjöfartsverket
Transportstyrelsen

Sektionsansvarig myndighet har i uppgift att leda arbetet med att samordna åtgärder, driva på och stötta arbetet inom sektorn, verka för samverkan och samordning med andra aktörer.

* Riksbanken ingår inte formellt i sektorn men deltar i arbetet då de är en myndighet under Riksdagen.

Frågeställning

Hur långt har regeringens och myndigheternas arbete utifrån riksdagens mål för civilt försvar kommit med att organisera beredskapssektorerna Energiförsörjning, Livsmedelsförsörjning och dricksvatten samt Transporter?

Sammanfattande iakttagelser

Arbetet i beredskapssektorerna

- Flera svårigheter är inbyggda i strukturen med beredskapssektorer
- Det finns flera likheter i hur beredskapssektorerna organiserat sig
- Ett stort tryck på beredskapssektorernas återrapportering hämmar viss mån förmågeutvecklingen
- Sektorernas samordnade återrapportering väcker frågor kopplade till modellen med organisatoriskt fristående myndigheter
- Samverkan med näringslivet är centralt för förmågeutvecklingen – och har kommit olika långt i sektorerna
- Civilt försvar – ett område med vissa rekryteringsproblem

Riksdagens mål för civilt försvar

- Riksdagens mål för civilt försvar finns med i bakgrunden i arbete på beredskapsmyndigheterna
- Behovet av indikatorer kan förväntas öka i framtiden

Regeringens styrning av beredskapsmyndigheterna

- Strukturreformens rättsliga grund – förordningar – har skapat osäkerhet i beredskapssystemet
- Beredskapsmyndigheterna vill ha tydligare ambitionsnivåer eller mål fastlagda av regeringen i sitt arbete med civil försvar

Beredskapssektorernas förmåga

- Beredskapssektorerna är etablerade och har grundläggande förmåga att utföra uppgifter enligt beredskapsförordningen....
-men de två nya beredskapsmyndigheterna har en bit kvar till de övriga myndigheternas förmågenivå
- Några faktorer pekas ut för att respektive beredskapssektor ska nå upp till en högre förmåga
- Hittills har det varit en tyngdpunkt på planering och diskussion när det gäller verksamheten i beredskapssektorerna

MSB:s roll som samordnande aktör

Arbetet i civilområdena och samordningen med beredskapssektorerna

Bilder som visades av Lena Rådström Baastad, landshövding och civilområdeschef för Mellersta civilområdet vid Länsstyrelsen Örebro

Tillsammans stärker vi det civila försvaret

Mellersta civilområdet

- 1,9 miljoner invånare
- 7 länsstyrelser
- 7 regioner
- 79 kommuner
- 3 polisregioner
- 2 militärregioner
- Räddningstjänstregioner och förbund

Tillsammans stärker vi det civila försvaret

2023 byggdes grunden

- Samarbetsformer, kanslier och arbetssätt etablerades.
- Samordningen med aktörer inom civilområdena startade.
- Samarbetet mellan de sex civilområdena och de tio sektorerna påbörjades.
- Planering och samverkan med Försvarsmakten utvecklas kontinuerligt.

Mellersta civilområdet

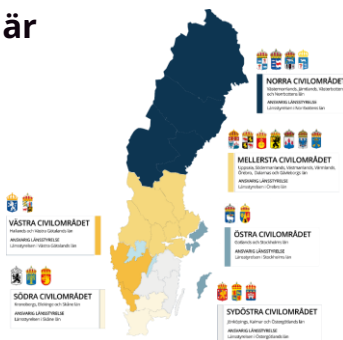

Länsstyrelserna

Tillsammans stärker vi det civila försvaret

Ledningsstrukturen är på plats

- Totalförsvarsråd (Landshövdingar, länsråd, militärregionerna, polisregionerna)
- Civilområdesråd (Landshövdingar samt länsråd)
- Civilområdeschefsråd (Civilområdescheferna)

Mellersta civilområdet

Länsstyrelserna

Tillsammans stärker vi det civila försvaret

Nu har arbetet tagit form

- Aktuell försvarsplanering (militära operationsplaner) ligger till grund för civilområdets verksamhetsinriktning 2025-2027.
- Arbetet med att utveckla förmågan i att rapportera och dela lägesbilder mellan civilområdena och militärregionerna är under utveckling.
- Gemensam planering för övningsverksamhet.
- Gemensamma målsättningar på högre regional nivå mellan samtliga CIVO och Försvarsmakten är beslutade.

Mellersta civilområdet

Länsstyrelserna

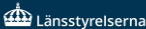
Tillsammans stärker vi det civila försvaret

Värdlandsstöd – en prioriterad fråga för samtliga civilområden

- Planering, förberedelser och utbildning pågår för mottagande av militärt värdlandsstöd.
- En gemensam modell för arbetet är framtagen inom civilområdet.
- De kommuner som är berörda är informerade.

Mellersta civilområdet

Utmaningar

- Oklarhet i mandat och ledning, exempelvis gällande rapporteringskedjan.
- Civilområdeskansliernas förmåga att möta upp samverkansbehoven mot bredden av aktörer inom totalförsvaret.

Tack

Bilder som visades av Anders Henriksson, ordförande för SKR

Behov av snabbspår

- Tappar tid när vi måste vänta på ny lagstiftning.
- Kommuner och regioner vet vad som behövs - nu krävs resurser till investeringar.
- Kommuner och regioner kan agera piloter.
- Snabbspår komplement till långsiktig och uthållig finansiering.

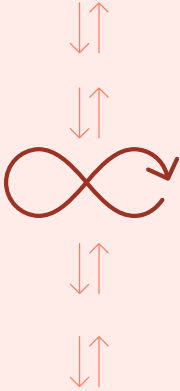
Fem områden

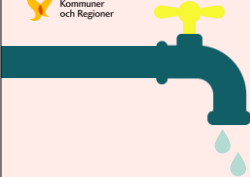
- Direktfinansiering för att investera i robusthet, till exempel reservkraft och annan kritisk infrastruktur.
- Utvidgat pilotprojekt kring livsmedels- och dricksvattenförsörjning.
- Snabbspårssatsning på räddningstjänsten för snabbare uppbyggnad av förmåga.
- Finansiering av nästa generations säkra kommunikationssystem så att kommuner och regioner ska kunna förbereda sig redan nu.
- Kommuner och regioner med högre risk bör kunna agera piloter och gå före i uppbyggnaden.

Finansiering och resursfördelning

- Verksamheterna i kommuner och regioner måste fungera såväl i vardagen som i kris.
- Uppbyggnaden av verksamhetsförmåga kan inte etappindelas som föreslås i Grafts utredning - fler områden än måltidsverksamheter och samlingsplatser behöver förstärkas.
- Utredningar och kommande lagstiftning förtydligar nya uppdrag och förväntningar.
- Ska det fungera också i krig får medel inte fastna hos myndigheterna.
- Finansieringsprincipen ska hedras.

Exempel kommun

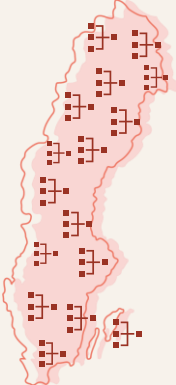
I Jönköpings kommun beräknas kostnaden för de beredskapshöjande åtgärderna att klara av två veckor under mycket störda förhållanden att uppgå till nästan 300 miljoner kronor, varav 40 miljoner kronor är årliga driftkostnader.

Gemensam grundförmåga

- Alla kommuner och regioner behöver uppnå en gemensam grundläggande beredskap, oavsett geografiskt läge eller ekonomiska förutsättningar. EHQ
- Systemet behöver skapas från aktuella risk- och hotbilsanalyser och ta hänsyn till lokala förutsättningar.
- Inte på bekostnad på välfärden.
- Statlig finansiering är avgörande för att bygga en robust och uthållig samhällsstruktur.

Bilder som visades av Charlotte Petri Gornitzka, Nationell rådgivare för stärkt privat-offentlig samverkan i totalförsvaret

Stärkt privattoffentlig samverkan i totalförsvaret

Charlotte Petri Gornitzka
Utredare och nationell rådgivare

Nationell rådgivare för stärkt privattoffentlig samverkan i totalförsvaret (Fö 2024:02)

1

Några perspektiv

- Sveriges BNP: 6 500 miljarder/år
- Näringslivets andel: ca 80 procent
- Offentlig upphandling: 900 miljarder/år
 - 80 procent av detta sker inom kommuner och regioner

→ Näringslivet är helt avgörande för ett fungerande samhälle och ett motståndskraftigt totalförsvaret

Nationell rådgivare för stärkt privattoffentlig samverkan i totalförsvaret (Fö 2024:02)

2

En nationell rådgivare

"En särskild utredare, som ska fungera som nationell rådgivare, ska stödja regeringens arbete med att stärka svensk försörjningsberedskap och stödja näringslivets beredskapsplanering genom att bl.a. bidra till utvecklad samverkan mellan statliga aktörer och näringslivet.

Arbetet ska komplettera det som redan görs i dag inom beredskapssektorerna.

Syftet är att öka takten i att stärka Sveriges civila försvar för att uppnå ett starkt totalförsvar." (Dir. 2024:65)

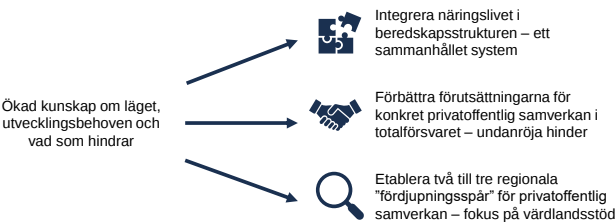
Redovisning senast den 30 november 2026.

Nationell rådgivare för stärkt privatoffentlig samverkan i totalförsvaret (Fo 2024:02)

3

Vad vill vi åstadkomma?

Nationell rådgivare för stärkt privatoffentlig samverkan i totalförsvaret (Fo 2024:02)

4

Vilket är det viktigaste hindret för fungerande privatoffentlig samverkan i totalförsvaret?

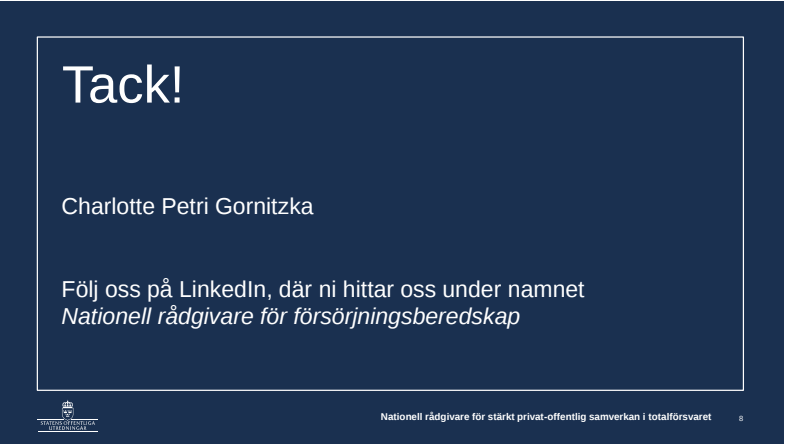
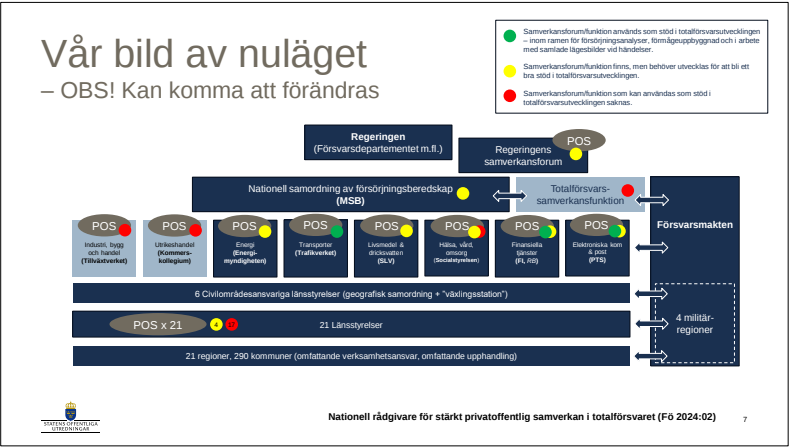
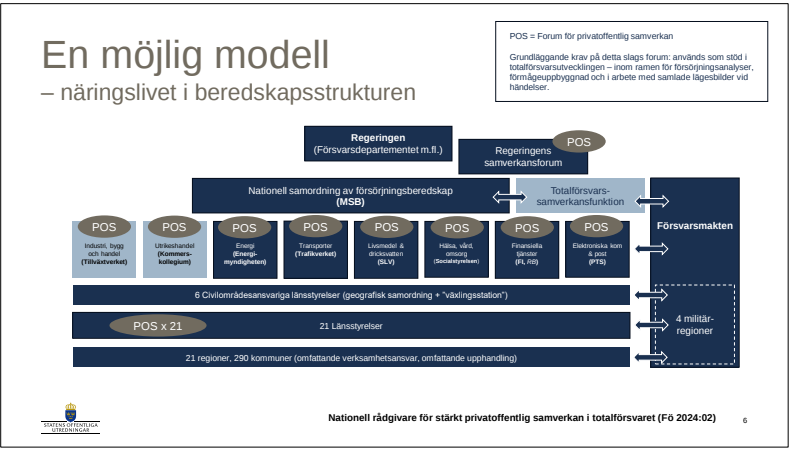
Vi ställde frågan till knappt 20 branschorganisationer i Svenskt Näringslivs kris- och försvarsgrupp.

Alla ombads fördela 100 poäng/procent på dessa rubriker.

Nationell rådgivare för stärkt privat-offentlig samverkan i totalförsvaret

5

Bilder som visades av Carl Fredrik Graf, särskild utredare i Utredningen om kommuners och regioners beredskap

Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig
(SOU 2024:65)

Betänkande av Utredningen om kommuners och regioners beredskap

Carl Fredrik Graf, särskild utredare
2025-04-10 Försvarsutskottet

Carl Fredrik Graf Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig 1

Utredningens förslag och bedömning – sammanfattat

- En ny lag ska ersätta den nuvarande regleringen i lagen om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH).
- Utvecklade och preciserade generella verksamhetskrav
- Vissa särskilda verksamhetskrav på detaljnivå
- Krav på särskilda arbetsformer
- Den nya lagen är mera ändamålsenlig och utförlig än LEH.

Carl Fredrik Graf Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig 2

Vissa identifierade större frågor som inte har omfattats av utredningsuppdraget

- Privata aktörers utövande av samhällsviktiga verksamheter under fredstida krissituationer eller höjd beredskap
- Frågor med anledning av Sveriges medlemskap i Nato och Försvarsmaktens behov
- Betydelsen av kommuners och regioners organisering av sina verksamheter inför fredstida krissituationer eller höjd beredskap

Carl Fredrik Graf Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig 3

En ny lag ska ersätta LEH

- En ny lag föreslås ersätta LEH eftersom den lagen i väsentliga avseenden inte ställer de krav som bör ställas på kommuner och regioner inför främst mycket omfattande och svårartade fredstida kriser och höjd beredskap. Även förordningen FEH som kompletterar LEH upphävs och ersätts av en ny förordning.
- Den nya lagen ska betecknas: **lagen om kommuners och regioners grundläggande beredskap inför fredstida krissituationer och höjd beredskap** (LKRB). Den nya förordningen som kompletterar LKRB ska ha samma beteckning som lagen (FKRB).
- LKRB och övriga författningsförslag föreslås träda i kraft den 1 januari 2027. Dock föreslås bestämmelserna i LKRB om länsstyrelsernas tillsyn träda i kraft först den 1 januari 2029.

Carl Fredrik Graf

Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig

4

Det övergripande syftet med LKRB

- Det övergripande syftet med LKRB är att säkerställa att kommuner och regioner under fredstida krissituationer och höjd beredskap har en ändamålsenlig och likvärdig förmåga att fullgöra sina författningsenliga uppgifter och upprätthålla sina samhällsviktiga verksamheter. Kommuner och regioner ska därigenom under sådana förhållanden ha en förmåga att
 1. värna människors liv och hälsa,
 2. upprätthålla grundläggande värden i samhället, och
 3. rädda egendom eller miljön.

Carl Fredrik Graf

Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig

5

Begrepp som används i LKRB

- Begreppet fredstida krissituation som används och definieras i förordningen om statliga myndigheters beredskap ska regleras på samma sätt i LKRB. Begreppet extraordinära händelser i fredstid som används i LEH slopas.
- Definitionen av begreppet fredstida krissituation i LKRB är inte tillräcklig för att uttrycka att en sådan situation kan variera i fråga om allvarlighetsgrad. Därför ska även det nya begreppet kvalificerad fredstida krissituation användas i LKRB.
- Med en kvalificerad fredstida krissituation avses i LKRB en mycket omfattande och svårartad fredstida krissituation som innebär en hög risk för många människors liv och hälsa eller för mycket omfattande skador på egendom eller miljön, exempelvis ett omfattande utsläpp av radioaktiva eller andra mycket farliga ämnen.

Carl Fredrik Graf

Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig

6

Kommuner och regioner ska ha en grundläggande verksamhetsförmåga

- Enligt LKRB ska kommuner och regioner ha en ändamålsenlig och likvärdig förmåga att fullgöra sina författningsenliga uppgifter och upprätthålla sina samhällsviktiga verksamheter under fredstida krissituationer och höjd beredskap (grundläggande verksamhetsförmåga).
- Enligt LKRB ska kommuner och regioner ha denna grundläggande verksamhetsförmåga utifrån lokala och regionala förhållanden samt den strategiska betydelse eller utsatthet som en kommun eller region har om Sverige blir utsatt för ett väpnat angrepp.
- Den grundläggande verksamhetsförmågan ska således utifrån kommuners och regioners varierande verksamhetsförutsättningar vara anpassad till de förhållanden som befaras råda under fredstida krissituationer eller höjd beredskap.
- Med grundläggande verksamhetsförmåga avses att kommuner och regioner i grunden ska ha reella möjligheter att generellt kunna fullgöra sina författningsenliga uppgifter och upprätthålla sina samhällsviktiga verksamheter under fredstida krissituationer och höjd beredskap, exempelvis genom omedelbar egen tillgång till el, värme, livsmedel och bränsle i extrema bristsituationer under sådana förhållanden.

Generella verksamhetskrav

- Risk- och sårbarhetsanalys – för att säkerställa kontinuitet i verksamheterna
- Övergripande plan för planering och förberedande åtgärder
- Genomförande av nödvändiga planer och förberedande åtgärder

Generella verksamhetskrav

- Krav på utbildningar och övningar
- Informationsskyldighet gentemot statliga myndigheter
- Informationsskyldighet gentemot allmänheten

Preciserade generella verksamhetskrav

- Kommuners och regioners planering och förberedande åtgärder inför kvalificerade fredstida krissituationer och höjd beredskap ska särskilt avse deras förmåga att under sådana förhållanden kunna upprätthålla sina samhällsviktiga verksamheter av grundläggande betydelse för människors liv och hälsa.
- Kommuners och regioners planering och förberedande åtgärder inför höjd beredskap beakta de mål och krav som ställs på det civila försvaret. Planeringen ska innehålla uppgift om krigsorganisationen och den personal som ska tjänstgöra i denna.

Carl Fredrik Graf

Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig

10

Särskilda verksamhetskrav

- Tillgång till särskilda samlingsplatser i kommunerna
- Hjälp till särskilt hjälpbehövande grupper när skyddsrum eller andra skyddade utrymmen behöver användas
- Kommuners ansvar för verkställighet av utrymningar och inkvarteringar under höjd beredskap

Carl Fredrik Graf

Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig

11

Krav på särskilda arbetsformer

- Kommuners och regioners bedrivna ett fortlöpande och systematiskt arbete för att säkerställa sin grundläggande verksamhetsförmåga enligt LKRB (**kontinuitetshantering**).
- Kommuners och regioners planering och förberedande åtgärder enligt LKRB ska genomföras i **samverkan med berörda statliga myndigheter**.
- Varje kommun och region ska enligt LKRB ha tillgång till en **funktion för samordning** av sitt förberedande arbete inför fredstida krissituationer och höjd beredskap.

Carl Fredrik Graf

Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig

12

Kommuners och regioners verksamhetsförmåga vid extrema bristsituationer – utredningens bedömning (1)

Förmågan att upprätthålla vissa måltidsverksamheter – ambitionsnivån för det civila försvaret är i grunden styrande

Enligt utredningens bedömning ska kommunerna och regionerna, till följd av den grundläggande verksamhetsförmåga som de ska ha enligt LKRB och utifrån sina författningssenliga uppgifter på nedan angivna verksamhetsområden, under den närmaste femårsperioden bygga upp en verksamhetsförmåga som innebär följande.

- Vid omfattande eller extrema bristsituationer under kvalificerade fredstida krissituationer eller höjd beredskap ska kommunerna och regionerna ha förmåga att, med användning av endast egna tillgängliga resurser, under cirka två veckor kunna upprätthålla sina måltidsverksamheter för skolverksamheter enligt skollagen (2010:800) och verksamheter avseende särskilda boendeformer enligt 5 kap. 5 och 7 §§ socialtjänstlagen (2001:453) eller 9 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) respektive sjukvårdsverksamheter enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) som innefattar att patienter är intagna på vårdinrättningar.

Kommuners och regioners verksamhetsförmåga vid extrema bristsituationer – utredningens bedömning (2)

Förmågan att upprätthålla andra samhällsviktiga verksamheter – ambitionsnivån för det civila försvaret är i grunden styrande

En del av den närmare inriktningen för den fortsatta utvecklingen av det civila försvaret bör vara följande.

Kommuner och regioner bör, till följd av den grundläggande verksamhetsförmåga som de ska ha enligt LKRB och utifrån och deras författningssenliga uppgifter i nedan angivna avseenden, ges förutsättningar att successivt på längre sikt bygga upp en verksamhetsförmåga som innebär följande.

- Vid omfattande eller extrema bristsituationer under kvalificerade fredstida krissituationer eller höjd beredskap ska kommuner och regioner, med användning av endast egna tillgängliga resurser, under cirka två veckor kunna försörja sina samhällsviktiga verksamheter av grundläggande betydelse för människors liv och hälsa samt sina verksamheter för kollektivtrafik med vatten, el, värme och drivmedel samt reservdelar och reparationsutrustning.

LKRB i förhållande till specialförfattningar

- Det ställs i stor omfattning särskilda och detaljerade verksamhetskrav på kommuner och regioner i olika specialförfattningar. Flera sådana författningar har stor betydelse för att tillförsäkra människor skydd och hjälp under fredstida krissituationer och höjd beredskap, exempelvis lagen om skydd mot olyckor och hälso- och sjukvårdslagen.
- Om det bedöms finnas behov av att särskilt i detalj reglera kommuners eller regioners planering och förberedande åtgärder inför fredstida krissituationer och höjd beredskap bör det huvudsakligen göras i specialförfattningar.

Länsstyrelsernas stöd och tillsyn

- Länsstyrelsen ska stödja och samordna kommunerna och regionen vid genomförandet av deras planering och förberedande åtgärder enligt LKRB.
- Vidare ska länsstyrelsen samordna den samverkan som kommunerna och regionen ska ha med berörda statliga myndigheter vid genomförandet av ovan nämnda uppgifter.
- Länsstyrelserna ska ha tillsyn över att kommunerna och regionerna följer LKRB och de föreskrifter som har meddelats för att komplettera lagen.

Carl Fredrik Graf

Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig

16

Statlig ersättning till kommunerna och regionerna för deras planering och förberedande åtgärder enligt LKRB

- Den sedan lång tid tillämpade ordningen med återkommande överenskommelser mellan staten och medlems- och arbetsgivarorganisationen Sveriges Kommuner och Regioner bör inte längre tillämpas när LKRB träder i kraft.
- Enligt utredningens bedömning bör staten huvudsakligen genom höjningar av de generella statsbidragen ersätta kommuner och regioner för sådana kostnader som är hänförliga till de nya uppgifter och de ambitionsökningar avseende befintliga uppgifter som LKRB innebär. Denna bedömning är i enlighet med den kommunala finansieringsprincipen.
- Kostnadsersättningar eller riktade statsbidrag bör vid behov komplettera de generella statsbidragen.

Carl Fredrik Graf

Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig

17

Staten bör huvudsakligen genom höjningar av de generella statsbidragen lämna ekonomisk ersättning till kommuner och regioner för åtgärder som följer av LKRB

- LKRB innebär nya uppgifter och en avsevärd ambitionsökning avseende befintliga uppgifter för kommuner och regioner i fråga om deras planering och förberedande åtgärder inför kvalificerade fredstida krissituationer och höjd beredskap.
- Staten bör i enlighet med den kommunala finansieringsprincipen och de övergripande principerna för kostnadsfördelningen mellan staten och den övriga offentliga förvaltningen, i fråga om samhällets fredstida krisberedskap och arbete med civilt försvar, lämna ekonomisk ersättning till kommuner och regioner för de betydande kostnadsökningar som de förväntas att få till följd av LKRB.

Carl Fredrik Graf

Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig

18

Ekonomiska konsekvenser för kommuner och regioner till följd av LKRB (1)

- De författningsförslag som utredningen lämnar förväntas leda till nya stora löpande kostnader (permanent kostnader) och nya stora anskaffnings- och investeringskostnader (engångsvisa kostnader) för kommunerna och regionerna under den närmaste femårsperioden.
- Utredningens författningsförslag avseende kommuner och regioner förväntas medföra ökade kostnader för staten med totalt cirka 13,5 miljarder kronor under åren 2027–2031 avseende statlig ersättning till kommuner eller regioner.

Carl Fredrik Graf

Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig

19

Ekonomiska konsekvenser för länsstyrelserna till följd av LKRB

- De författningsförslag som utredningen lämnar förväntas leda till nya stora löpande kostnader (permanent kostnader) för länsstyrelserna hänförliga till ett stort antal nya årsarbetskrafter.
- Länsstyrelserna bör under åren 2027–2031 tillföras totalt 100 nya årsarbetskrafter. För år 2027 förväntas kostnaden för detta att uppgå till 45 miljoner kronor, 90 miljoner kronor för år 2028, 115 miljoner kronor för år 2029 och 140 miljoner kronor årligen under tidsperioden 2030–2031.
- För åren 2027–2031 förväntas länsstyrelserna alltså behöva tillföras totalt 530 miljoner kronor.

Carl Fredrik Graf

Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig

20

Bilder som visades av Jonas Thelander, sekreterare i Utredningen om det civila försvarets personalförsörjning

Plikten kallar!

En modern personalförsörjning av det civila försvaret
SOU 2025:6

Särskild utredare: Sören Öman

Utredningen om det civila försvarets personalförsörjning 1

Utredningens uppdrag

- Utredaren skulle bland annat
 - Analysera och bedöma behoven av personalförstärkningar inom verksamheter som är viktiga för totalförsvaret vid höjd beredskap.
 - Analysera förutsättningarna för att säkerställa det civila försvarets personalbehov med totalförsvarspliktig personal.
 - Med utgångspunkt i gällande regelverk om allmän tjänsteplikt och civilplikt föreslå en personalförsörjning av det civila försvaret som är anpassad efter dagens samhälle och de behov som finns inom det civila försvaret.

Utredningen om det civila försvarets personalförsörjning 2

Personalförsörjning vid höjd beredskap

- Befintlig personal utgör grunden.
- Personalförstärkning behöver säkras med olika verktyg.
- Civilplikten bör aktiveras brett i det civila försvaret.
 - Inte en generell lösning – bara för vissa, specifika verksamheter.
 - Civilplikt bör införas eller utökas på fem områden.
 - Behov av civilplikt bör utredas på några ytterligare områden.
 - Uppdaterad lista av civila verksamheter där civilplikt får fullgöras.
- De frivilliga försvarsorganisationernas roll bör stärkas.

Utredningen om det civila försvarets personalförsörjning 3

Civilplikt behövs på fem områden

- **Kommunal räddningstjänst** (MSB)
(delvis aktiverad, utökat regeringsuppdrag beslutat)
- **Elförsörjningsområdet** (Svenska kraftnät) (delvis aktiverad)
- **Hälso- och sjukvård** (Socialstyrelsen) (regeringsuppdrag beslutat)
- **Elektroniska kommunikationer** (Post- och telestyrelsen)
- **Bevakningsverksamhet** (Polismyndigheten)

Utredningen om det civila försvarets personalförsörjning 4

Civilplikt kan behövas på fler områden

- **Befolkningsskydd** (MSB) (regeringsuppdrag beslutat)
- **Transportområdet** (Trafikverket)
- **Energiförsörjning utöver el** (Energimyndigheten)
- **Socialtjänst inkl. äldreomsorg och funktionshinderområdet** (Socialstyrelsen)
- **Tandvård** (Socialstyrelsen)
- **It-system och cybersäkerhet** (MSB)

Utredningen om det civila försvarets personalförsörjning 5

Vägen framåt

- Att införa civilplikt efter mönstring tar tid.
- Civilplikt efter annan utredning än mönstring går snabbare – men är kanske inte alltid lämpligt.
- Arbetet med civilplikt bör hållas ihop centralt.
- Inriktning och samordning av personalförsörjningen behövs på övergripande nationell nivå.

Utredningen om det civila försvarets personalförsörjning 6

Krigsplacering och beredskapsregistrering

- "Krigsplacering" bör för det civila försvaret bara användas för krigsplacering enligt totalförsvarspliktslagen.
- "Beredskapsregistrering" bör användas för Plikt- och prövningsverkets övriga registrering.
- Förslagen om ändrad terminologi berör inte det militära försvaret.
- Inom det civila försvaret bör endast extern personal som tillkommer vid höjd beredskap registreras.
- Särskilda yttranden har inkommit.

Utredningen om det civila försvarets personalförsörjning 7

Några övriga förslag

- Utredningen föreslår även förtydliganden/ändringar rörande exempelvis:
 - Allmän tjänsteplikt
 - Beredskapslarm
 - Utökad uppgiftsskyldighet i förhållande till Plikt- och prövningsverket, och utökad skyldighet för Plikt- och prövningsverket att lämna ut uppgifter
 - Säkerhetsprövning/registerkontroll av civilpliktiga

Utredningen om det civila försvarets personalförsörjning 8

2022/23:RFR1	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 20 oktober 2022
2022/23:RFR2	FINANSUTSKOTTET Översikt med internationella exempel på uppföljning och utvärdering av centralbanker
2022/23:RFR3	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om finansiell stabilitet i svensk ekonomi i ljuset av hög inflation och högre räntor
2022/23:RFR4	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om Riksbankens årsredovisning 2022 och det senaste penningpolitiska beslutet från februari 2023
2022/23:RFR5	FINANSUTSKOTTET Utvärdering av penningpolitiken 2022
2022/23:RFR6	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport, Svensk finanspolitik 2023
2022/23:RFR7	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om penningpolitiken 2022

RAPPORTER FRÅN RIKSDAGEN		2023/24
2023/24:RFR1	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 17 oktober 2023	
2023/24:RFR2	SOCIALUTSKOTTET Offentlig utfrågning om nationell högspecialiserad vård	
2023/24:RFR3	CIVILUTSKOTTET Offentligt sammanträde om vårdnad, boende och umgänge vid våld i familjen.	
2023/24:RFR4	NÄRINGSUTSKOTTET Näringsutskottets offentliga sammanträde om energilagring	
2023/24:RFR5	TRAFIKUTSKOTTET Offentligt sammanträde om artificiell intelligens (AI)	
2023/24:RFR6	SOCIALUTSKOTTET Offentligt sammanträde om reformen av EU:s läkemedelslagstiftning	
2023/24:RFR7	TRAFIKUTSKOTTET Planera laddinfrastruktur för vägtrafik – en kunskapsöversikt	
2023/24:RFR8	FINANSUTSKOTTET Den demokratiska granskningen av centralbanker – En forskningsöversikt	
2023/24:RFR9	CIVILUTSKOTTET Offentligt sammanträde – Hur säkerställer vi ett bostadsbyggande som möter behov och efterfrågan i hela landet?	
2023/24:RFR10	FINANSUTSKOTTET Offentligt sammanträde om finansiell stabilitet i en osäker omvärld – hur påverkas Sverige?	
2023/24: RFR11	MILJÖ- OCH JORDBRUKSUTSKOTTET Utvärdering av förädlingsindustrin och detaljhandeln för livsmedel	
2023/24: RFR12	TRAFIKUTSKOTTET Offentligt sammanträde om trafikens elektrifiering	
2023/24: RFR13	FINANSUTSKOTTET Riksbankens årsredovisning 2023 och den aktuella penningpolitiken	
2023/24: RFR14	SOCIALUTSKOTTET Offentligt sammanträde om civilt försvar och krisberedskap inom hälso- och sjukvården	
2023/24:RFR15	FINANSUTSKOTTET Svensk penningpolitik 2023	
2023/24:RFR16	NÄRINGSUTSKOTTET Näringsutskottets offentliga sammanträde om en forsknings- och innovationspolitik för ett konkurrenskraftigt näringsliv	
2023/24:RFR17	FINANSUTSKOTTET Offentligt sammanträde om Finanspolitiska rådets rapport, Svensk finanspolitik 2024	

2023/24:RFR18	FINANSUTSKOTTET Offentligt sammanträde med utfrågning av Riksbankens direktion om penningpolitiken 2023
2023/24:RFR19	CIVILUTSKOTTET Offentligt sammanträde om överskuldsättning

RAPPORTER FRÅN RIKSDAGEN		2024/25
2024/25:RFR1	SOCIALFÖRSÅKRINGSUTSKOTTET Arbetslivsinriktad rehabilitering för sjukskrivna med stressrelaterad ohälsa – en utvärdering	
2024/25:RFR2	FINANSUTSKOTTET Offentligt sammanträde med utfrågning av Riksbankens direktion om penningpolitiken 2024	
2024/25:RFR3	FÖRSVARsutskottet Uppföljning av det civila försvaret – erfarenheter från tre beredskapssektorer	
2024/25:RFR4	FINANSUTSKOTTET Finansutskottets offentliga sammanträde om finansiering av ny kärnkraft	
2024/25:RFR5	NÄRINGSUTSKOTTET Näringsutskottets offentliga sammanträde om företag som brottsverktyg	
2024/25:RFR6	CIVILUTSKOTTET Civilutskottets offentliga sammanträde om civilt försvar	
2024/25:RFR7	FINANSUTSKOTTET Offentligt sammanträde med utfrågning av Finansiella stabilitetsrådet	
2024/25:RFR8	ARBETSMARKNADSUTSKOTTET Arbetsmarknadsutskottets offentliga sammanträde om läget på arbetsmarknaden och arbetslösheten	
2024/25:RFR9	FINANSUTSKOTTET Offentligt sammanträde om Riksbankens årsredovisning 2024 och den aktuella penningpolitiken	
2024/25:RFR10	TRAFIKUTSKOTTET Offentligt sammanträde om det civila försvaret och transporter	
2024/25:RFR11	SOCIALUTSKOTTET En utvärdering av delar av beslutsprocessen för nationell högspecialiserad vård	
2024/25:RFR12	SOCIALFÖRSÅKRINGSUTSKOTTET Offentligt sammanträde om arbetslivsinriktad rehabilitering för sjukskrivna med stressrelaterad ohälsa	
2024/25:RFR13	FINANSUTSKOTTET Svensk penningpolitik 2024	
2024/25:RFR14	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport Svensk finanspolitik 2025	

**SVERIGES
RIKSDAG **

Beställningar: Riksdagens tryckeriexpedition, 100 12 Stockholm
telefon: 08-786 58 10, e-post: order.riksdagstryck@riksdagen.se
Tidigare utgivna rapporter: www.riksdagen.se under Dokument & lagar